

AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ VE ORTADAN KALDIRILMASI

KANUN TASLAĞI I¹

KANUN GENEL GEREKÇESİ

Bu yasa taslağı 1982 Anayasası'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasasının etkili bir şekilde uygulanabilmesi, ayrımcılık nedeniyle bireylerin mağdur olmalarının önlenmesi, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirebilmesi ve Avrupa Birliği müktesebatına uyumun sağlanabilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10. maddesi eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasasını düzenler:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

Günümüze kadar Türkiye bu anayasal ilkenin yalnızca gerçekleştirilmesini sadece anayasal yargı yöntemleri ile sınırlı olarak gerçekleştirebilmiş, anayasa dışında ise Kanunu ve Ceza Kanunu, Özürlüler Kanunu gibi kanunlarda yer verilen özel hükümler dışında kapsamlı bir yasal düzenleme yapılması yoluna gidilmemiştir.

Bu durum Türkiye'nin taraf olduğu ve Anayasa'nın 90. maddesi çerçevesinde yasalara üstün kılınmış Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin uygulamaya geçirilmesini güçle tirmektedir.

Kanun önünde eşitlik ve ayrımcılığa karşı korunma, İnsan Hakları Evrensel Beyannameşi başta olmak üzere Türkiye'nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletlerin temel sözleşmeleri olan, Irk Ayrımcılığının Tüm Biçimlerinin Önlenmesi Sözleşmesi, Kadına Karşı Tüm Ayrımcılık Çeşitlerinin Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi, Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi, Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ve Engelli Bireylerin Hakları Sözleşmesi'nde düzenlenmiştir.

Evrensel Bildirge'nin 2. maddesi eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasasına yer vermiştir. Bu madde bireylerin ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüşü, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet,

---

¹ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Görevlisi Ayhan Tekinsoy, Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Görevlisi Nilgün Gül, Hacettepe Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü öğretim görevlisi ve iHOP Yürütme Kurulu Üyesi Dr. Levent Korkut ve Uluslararası Azınlık Hakları Grubu Türkiye Program Koordinatörü Nurcan Kaya tarafından hazırlanan bu kanun taslağı, Uluslararası Azınlık Hakları Grubu tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği tarafından desteklenen "Combating Discrimination and Promoting Minority Rights" projesi çerçevesinde İnsan Hakları Ortak Platformu (HOP) tarafından koordine edilmiştir.

do u veya herhangi ba ka bir ayırım gözetmeksizin bildirge kapsamında ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilece i hükmüne yer vermektedir. Ayrıca, ister ba ımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da ba ka bir egemenlik kısıtlamasına ba lı ülke yurttı ı olsun, bir kimse hakkında, uyru unda bulundu u devlet veya ülkenin siyasal, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayırım gözetilmeyece i maddede hüküm altına alınmı tır.

Evrensel Bildirge'ye dayanılarak çıkartılan sözleşmelerde ise taraf devletlerin ayrımcılı ın önlenmesinde üstlenecekleri roller ayrıntılı olarak düzenlenmi tir.

Birle mi Milletler Medeni ve Siyasi Haklara li kin Uluslararası Sözleşmesi e itlik ve ayrımcılık yasa ı konularını düzenleyen önemli küresel düzenlemelerden biridir. Sözleşmenin 2. maddesine göre taraf devletler kendi ülkesinde ya ayan ve yetkisi altında bulunan bütün bireylere ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da ba ka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, do um ya da ba ka bir statü bakımından hiçbir ayırım gözetmeksizin Sözleşme'de tanınan hakları sa lamak ve bu haklara saygı göstermekle yükümlüdür. Sözleşme'nin 3. maddesi bütün medeni ve siyasal haklardan erkeklerle kadınların e it yararlanmalarının güvence altına alınması düzenler. Sözleşme'nin 26. maddesi ise yasalar önünde e itlik ilkesine yer verir. Maddeye göre, herkes yasalar önünde e ittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca e it derecede korunur. Bu bakımdan, yasalar her türlü ayırımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da ba ka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, do um veya di er statüler gibi, her ba lamda ayrımcılı a kar ı e it ve etkili korumayı temin edecektir. Birle mi Milletler nsan Hakları Komitesi'nin ayrımcılık ile ilgili 1989 yılında yaptı 118 sayılı genel yorum, Sözleşme'nin 2. ve 26. maddelerinin aynı düzenlemeler olmadı ına i aret eder. 2. Madde ayrımcılı a kar ı korunacak hakların içeri ini Sözleşme kapsamında yer verilen haklarla sınırlarken 26. madde herhangi bir sınır olmaksızın tüm bireylerin yasa önünde e itli i ilkesine yer verir. Taraf devletlerin yasal düzenlemeleri bu maddedeki gerekliliklere uymalı ve ayrımcı bir nitelik ta ımamalıdır.

Birle mi Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara li kin Uluslararası Sözleşme ayrımcılı a yer veren bir di er genel küresel düzenlemedir. Sözleşmenin 2. maddesinin ikinci fıkrası Sözleşme kapsamında belirtilen ekonomik, sosyal ve kültürel hakların ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da ba ka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, do um ya da ba ka bir statü bakımından ayırım gözetilmeksizin uygulanması ilkesine yer verir. 3. madde ise Sözleşme'de yer alan hakların kullanımında kadınlar ile erkeklerin e it yararlanması ilkesi düzenlenmi tir.

Birle mi Milletler Irk Ayrımcılı ının Tüm Biçimlerinin Önlenmesi Sözleşmesi ırk ayrımcılı ının önlenmesine ili kin en önemli küresel düzenlemedir. Sözleşme'nin 1. maddesi ırk ayrımcılı ının bir tanımına yer vermi tir. Buna göre, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel ya da toplum ya amının ba ka bir alanında, insan hakları ve temel özgürlüklerin e itlik temelinde tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanmayı önlemek ya da zedelemek amaç ya da sonuçlarıyla ırk, renk, soy ya da ulusal veya etnik kökene dayalı herhangi bir ayırım, dı lama, kısıtlama ya da ayrıcalık tanıma ırk ayrımcılı ıdır.

Birle mi Milletler Irk Ayrımcılı ının Tüm Biçimlerinin Önlenmesi Sözleşmesi'ne taraf olan devletler, Irk ayrımcılı ını kınayarak tüm uygun yöntemlerle ve gecikmeksizin her biçimiyle ırk ayrımcılı ını ortadan kaldırma ve tüm ırklar arasında anlayı geli tirme yolunda bir politika izlemeyi üstlenir.

Ki ilere, ki i gruplarına kar ı ırk ayrımcılı ı eylem ve uygulamasına giri memeyi üstlenir ve ulusal ya da yerel tüm resmi makamların ve kamu kurumlarının bu yükümlülü e uygun davranmasını sa lar. Kamu kurulu larının ırk ayrımcılı ını özendirmesi ve kı kırtmasına izin vermez.

Ki iler ya da örgütlerce ırk ayrımı yapılmasına arka çıkma, koruma ya da desteklemekten kaçınmayı yükümlenir. Ayrımcı uygulamaları yasaklar ve kökten yok eder.

İrk ayrımcılı ı yaratan ya da bunu sürdüren yasaları ve di er düzenlemeleri de i tirmek, kaldırmak ya da hükümsüz kılmak üzere etkin önlemler alır.

Ki iler, gruplar ya da örgütlerce ırk ayrımcılı ı yapılmasını yasaklar ve sona erdirir. İrk ayrımına dayalı bölünmeyi güçlendirme e ilimindeki her giri imi caydırır.

Belli ırk gruplarının üyesi olan bireylerin yeterince geli mesi ve korunmasının sa lanması amacıyla gerekli önlemler alır.

Belli ırk ya da etnik kökenden olanların üstünlü üne dayalı dü manlı ı ve ayrımcılı ı haklı göstermeye ya da geli tirmeye kalkı an tüm propoganda ve örgütlenmeleri yok etmek için ivedi önlemler alır, bu tür faaliyetleri suç sayar, sorumluları cezalandırır.

Herkes için yasalar önünde e itli i sa lamayı garanti altına alır.

İrk ayrımcılı ına kar ı ulusal mahkemeler ve devlet kurulu ları eliyle bireyler için etkin koruma sa lar.

İrk ayrımcılı ına kar ı ö retim, e itim, kültür ve ileti im alanlarında etkin önlemler alır.

Birle mi Milletler Kadınlara Kar ı Her Çe it Ayrımcılı ın Kaldırılması Uluslararası Sözle mesi

Kadınlara Kar ı Ayrımcılı ın Kaldırılması Sözle mesi konu bazlı bir ba ka küresel ayrımcılık düzenlemesidir. Sözle menin 1. maddesinde kadına yönelik ayrımcılık tanımlanır. Buna göre, erkeklerle kadınların e itli i temelinde ve medeni durumlarına bakılmaksızın siyasal, ekonomik, toplumsal, kültürel ya da bir ba ka alanda kadınların insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, bu hak ve özgürlüklerin kullanımını ve bunlardan yararlanmayı zedelemek ve kaldırmak amacıyla, cinsiyet temel alınarak yapılan herhangi bir ayırım, dı lama ya da kısıtlama kadına yönelik ayrımcılıktır.

Kadınlara Kar ı Ayrımcılı ın Kaldırılması Sözle mesi'ne taraf olan devletler a a ıdaki yükümlülükleri üstlenirler:

Her iki cinsten birinin a a ılı ı veya üstünlü ü fikrine ya da kadın ile erke in kalıpla mı rollerine dayalı önyargıları, geleneksel ve di er bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sa lamak amacıyla kadın ve erkeklerin toplumsal ve kültürel davranı kalıplarını de i tirmek.

Henüz yer almıyorsa anayasalarında erkeklerle kadınların e itli i ilkesine yer vermek. Kadınlara kar ı her türlü ayrımı yasaklayan, gerekti inde yaptırımlar koyan yasalar ile e itlik ilkesini ya ama geçirmek. Ayrımcı tüm ceza hükümlerini kaldırmak.

Yetkili ulusal mahkemeler ve di er kamu kurulu ları eliyle kadınların herhangi bir ayrımcı davranı ına kar ı etkin korunma sa lamak ve özel ki iler, örgütler ya da giri imler eliyle gerçekleştirilen ayrımcı uygulamalara karlı uygun önlemler almak.

Ülkenin siyasi ya amında kadınlara kar ı ayrımcılı ı önlemek üzere tüm tedbirleri almak.

Kadınların hükümet politikalarının hazırlanmasına ve uygulamasına, kamu görevlerine, uluslararası kurulu ların faaliyetlerine ve hükümet dı ı kurulu lara katılımlarını sa lamak.

Kadınların, kırsal ve kentsel alanlarda bütün dallardaki e itim kurumlarına giri te ve diploma almada okul öncesi, genel, teknik, mesleki ve yüksek teknik e itimde ve her çe it mesleki e itimde e it ko ullardan yararlanmalarını sa lamak.

Kadınların erkeklerle aynı ders programlarından yararlanmaları, aynı sınıflara katılmaları ve aynı düzeydeki niteliklere sahip e itim görevlerine, okul, bina ve malzemelere sahip olmalarını sa lamak.

Kadın ve erke in kalıpla mı rollerine ili kin kalıpla mı kavramların e itimin her eklinden ve kademesinden kaldırılması için karma e itim ve di er e itim ekilerini desteklemek; ders kitapları ile okul programlarının gözden geçirmek; burs ve di er e itim yardımlarından yararlanmaları için kadınlarla erkeklere e it fırsatlar tanımak.

Kadın ve erkekler arasında e itim aç ını kapatmak amacıyla yeti kin e itimi, okuma-yazma kursları ve sürekli e itim programları olu turmak; okuldan erken ayrılan kadınlar için e itim programları düzenlemek.

stihdam alanlarında kadın ile erkek arasında her konuda e itli i sa lamak; evlilik ve analık nedeniyle kadınlara kar ı ayrımı önlemek ve bu nedenlere ba lı i ten çıkarmaları yasaklamak.

Çocuk bakım evleri a ları kurarak kadınların kamu hayatına katılmalarını destekleyecek toplumsal hizmetler sunmak.

Hamilelik süresince zararlı oldu u kanıtlanan i llerde kadınlara özel koruma sa lamak.

Aile planlaması dahil sa lık bakım hizmetlerinden kadın ve erke in e it yararlanması için gerekli tüm önlemleri almak ve kadına hamilelik, lo usalık ve do um sonrası dönemde gerekli hizmetleri sa lamak.

Aile yardımı alma, banka kredisi ve di er mali krediler elde etme ve e lence, spor ve kültürel hayatın bütün yönlerine katılma haklarından kadınların e it yararlanmaları için gerekli önlemleri almak.

Kadınların kırsal kalkınmaya katılmaları için kırsal kesimdeki kadınlara kar ı tüm ayrımcılık biçimlerini ortadan kaldırmak.

Kadınlara erkeklerle e it hukuksal ehliyet tanımak; sözle me yapma ve mülk yönetiminde e it haklar vermek; kadınların hukuki ehliyetlerini kısıtlayan her türlü sözle meyi geçersiz kılmak.

Evlilik ve aile ya amında ayrımı önlemek ve evlilik süreci ile evlili in son bulmasında erkeklerle kadınların aynı haklardan yararlanmasını sa lamak.

Medeni durumlarına bakılmaksızın çocuklarla ilgili konularda ana ve babaya e it hak ve sorumluluklar tanımak.

Aile adı, meslek ve i seçimi dahil kar ı ve koca için e it ki isel haklar tanımak ve mülkiyet edimi, i letilmesi, yönetimi, yararlanılması ve elden çıkarılmasında e lerin e it haklardan yararlanması için gerekli önlemleri almak.

Evlenme en düşük ya ının belirlenmesi ve evlili in resmi kütü e yazımının zorunlu olması için gerekli önlemleri almak.

Kadınların, veli, vasi, kayyum olma, evlat edinme ve benzeri statülerde erkeklerle e it hak ve sorumluluk sahibi olmalarını sa lamak.

2006 yılında kabul edilen giren Engelli Hakları Sözleşmesi, kendi seçimlerini yapma özgürlükleri ve ba ımsızlıklarını da kapsayacak şekilde, engelli kişilerin insanlık onuru ve bireysel özerkliklerine saygı gösterilmesi; ayrımcılık yapılmaması; engellilerin topluma tam ve etkin katılımlarının sa lanması; farklılıklara saygı gösterilmesi ve engellilerin insan çe itlili inin ve insanlı ın bir parçası olarak kabul edilmesi; fırsat e itli i; eri ilebilirlik; kadın-erkek e itli i ve engelli çocukların gelişim kapasitesine ve kendi kimliklerini koruyabilme haklarına saygı duyulması genel ilkeleri çerçevesinde engellilerin temel hak ve özgürlüklerini düzenler.

Sözleşme'nin engelli kavramının tanımını içeren 1. maddesinin ikinci paragrafına göre, engelli kavramı, diğer bireylerle e it koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, du ünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişileri içerir.

Sözleşme'nin tanımlar kısmının yer aldığı 2. maddesinde "Engellili e dayalı ayrımcılık" siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve di erleri ile e it koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engellili e dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dı lama veya kısıtlama olarak tanımlanmıştır. Sözleşme'de ayrıca engellili e dayalı ayrımcılı ın makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dahil her türlü ayrımcılı ı kapsadığı vurgulanmıştır.

Türkiye Sözleşme'yi imzalamı ve TBMM sözleşmenin onaylanmasını uygun bulan yasayı kabul etmiştir.

Sözleşmeye taraf olan devletlerin yükümlülükleri şunlardır:

Yürürlükte mevcut, engelliler aleyhinde ayrımcılık teşkil eden yasalar, düzenlemeler, gelenekler ve uygulamaları de i tirmek veya ortadan kaldırmak için gerekli olan, yasama faaliyetleri dahil uygun tüm tedbirleri almak ve tüm politika ve programlarda engellilerin insan haklarının korunması ve güçlendirilmesini dikkate almak.

Kişiler örgütler veya özel teşebbüslerin engellili e dayalı ayrımcı uygulamalarını engellemek için gerekli tüm tedbirleri almak.

Engellili e dayalı her türlü ayrımcılı ı yasaklamak ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılı ı a karşı e it ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına almak.

E itli i sa lamak ve ayrımcılı ı ortadan kaldırmak amacıyla engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli her türlü önlemi almak.

Engelli kadınlara yönelik çok yönlü ayrımcılı ı ortadan kaldırmak, engelli çocukların çıkarımı en üst düzeyde gözetmek.

Engellilere yönelik bilinci artırmak amacıyla kampanyalar yapmak; topluma e itim vermek; tüm bireylerin erken ya tan itibaren engelli bireylerin insan haklarına saygıyla yaklaşmasını sa lamak; engellilere yönelik kli eler, önyargılar, incitici uygulamalar ile cinsiyet ve ya temelli ayrımcı davranışlarla mücadele etmek.

Engelli bireylerin binalar, yollar, ulaşım araçları ve okullar, evler, sa lık tesisleri ve i yerleri dahil kapalı ve açık tesisler, elektronik hizmetler ve acil hizmetler de dahil olmak üzere bilgi ve ileti im araçları ile di er hizmetlere eri imlerini sa lamak için uygun önlemleri almak.

Kamuya açık veya kamu hizmetine sunulan tesis ve hizmetlere eri ime ili kin asgari standart ve rehber ilkeleri geli tirmek, bunlara ili kin uygulamaları izlemek.

Eri ilebilir bilgi ve ileti im teknolojileri ve sistemlerinin tasarım, geli tirme ve da ıtım çalı malarının ilk a amadan ba layarak te vik edilmesi ve böylece bu teknoloji ve sistemlere engelliler tarafından asgari maliyetle eri imi sa lamak.

Engellilerin ya ama hakkını di er bireylerle e it ko ullar altında yararlanmalarını sa layacak gerekli önlemleri almak.

Engellilerin tüm ya am alanlarında di er bireylerle e it ko ullar altında hak ehliyetinden yararlanmalarını sa layacak gerekli önlemleri almak.

Türkiye Birle mi Milletler düzenlemeleri dı nda ayrımcılı ı yasaklayan bölgesel nitelikli insan hakları Sözle melerine de taraftır. Türkiye Avrupa Konseyi'nin kurucu üyelerindedir ve Avrupa Konseyi'nin en önemli insan hakları düzenlemesi olan Avrupa nsan Hakları Sözle mesi'ne taraftır. Türkiye Avrupa nsan Hakları Sözle mesi ile kurulan Avrupa nsan Hakları Mahkemesi'nin yargılama yetkisini de kabul etmi tir.

Avrupa nsan Hakları Sözle mesi (A HS), Birle mi Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözle mesi gibi ayrımcılıkla ilgili iki farklı düzenlemeye yer verir. Bu düzenlemelerden ilki Sözle me'nin 14. maddesidir. Ayrımcılık Yasa ı ba lı ını ta ıyan bu maddeye göre Sözle me'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya di er kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlı a mensupluk, servet, do um veya herhangi ba ka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sa lanmalıdır. Madde ile getirilen ayrımcılık yasa ı, A HS'de düzenlenen hak ve özgürlüklerle sınırlıdır, ayrımcılık eyleminin kendisi bir insan hakları ihlali olarak düzenlenmemi tir.

Avrupa nsan Hakları Sözle mesi'nin 12 numaralı Ek Protokolü'nün 1. maddesi "Ayrımcılı ın Genel Olarak Yasaklanması" ba lı ını ta ır. Maddeye göre, taraf devletler, yasayla öngörölmü tüm haklardan yararlanmayı, cinsiyet, ırk, renk, din, dil, siyasi ve di er kanaatler, ulusal ve sosyal köken, ulusal bir azınlı a mensup olma, servet, do um ve herhangi bir di er statü bakımından hiç bir ayrımcılık yapmadan sa lamak zorundadırlar. Maddenin ikinci fıkrasında hiç kimsenin kamu makamları tarafından maddede sayılan temellere dayanan bir ayrımcılılı a maruz bırakılmayacakları hüküm altına alınmı tır. Ba lı ndan da anla ıla ca ı gibi 12 numaralı Protokol'ün 1. maddesi ayrımcılı ı, Sözle me'nin içerdi i hak ve özgürlüklerle sınırlı olmaksızın genel olarak yasaklamaktadır.

Türkiye 12 numaralı Protokol'ü 18 Nisan 2001 tarihinde imzalamı ancak henüz onaylamamı tır.

Avrupa nsan Hakları Mahkemesi (A HM), Sözle me'de yer verilen hak ve özgürlüklere taraf devletlerin uymaması durumunda yaptırım uygulamaya yetkili ve bireylerin ba vurabildi i bir uluslararası insan hakları mahkemesidir. A HM yürürlü e yeni girmi olması nedeniyle henüz 12 numaralı Protokole dayanarak bir karar vermemi tir. Ancak, Mahkeme Kasım 2008 itibariyle Sözle me'nin 14. maddesi çerçevesinde 400'e yakın ba vuruyu incelemi tir. Günümüze kadar

olu mu mahkeme içtihadı Avrupa'da ayrımcılı ın yasaklanması alanında bölgesel bir düzen getirmektedir.

Mahkeme, 23 Temmuz 1968'de karara ba ladı ı Belçika'da E itim Dili Davası (Belçika'ya kar ı) davasında, ba vurucular tarafından ileri sürülen anadili farklı çocuklar arasında ayrımcılık yapıldı ı iddiasını haklı bulmu ve ihlal kararı vermi tir. 13 Haziran 1979 tarihinde karara ba lanan Marckx (Belçika'ya kar ı) davasında çocukların aile ile ili ki kurmaları ve miras hakları bakımından nesebi belli çocuklar ile nesebi belirsiz çocuklar arasında fark yaratılmasının ayrımcılık olu turdu u iddiasını haklı bulmu tur. 28 Mayıs 1985 tarihli Abdulaziz, Cabales ve Balkandalı (Birle ik Krallı a kar ı) kararında iç hukuka göre vatanda olmayan mülteci evli erkeklerin e lerini yanlarında getirme hakları bulundu u halde kadınların aynı haktan yararlanamaması Mahkeme tarafından ayrımcı bir uygulama olarak görülmü tür. 29 Kasım 1991 tarihinde karara ba lanan Vermeire Davası'nda babası tarafından tanınan evlilik dı ı çocu un, Belçika Medeni Yasası'na göre büyükbaba ve annesinin mirasından mahrum edilmesinin evlilik içi ve dı ı do an çocuklar arasında ayrımcılık olu turdu u iddiası Mahkeme tarafından haklı bulunmu tur. 23 Haziran 1993 tarihli Hoffmann (Avusturya'ya kar ı) kararında, Mahkeme Yehova ahitleri Mezhebine mensup olan bir kadının, bo andıktan sonra çocuklarının velayetini salt dini inancı nedeniyle alamaması olayında durumu Sözle me'ye aykırı bularak ayrımcılık yapıldı ına karar vermi tir. 6 Nisan 2000 tarihli Thlimmenos (Yunanistan'a kar ı) kararında davacı Thlimmenos'un alını oldu u mahkumiyet kararının dini inançları nedeniyle askerlik hizmetini yerine getirmemesinden kaynaklandı ını dikkate alarak bu durumun ki inin i e giri inin engellenmesi için kullanılmasını ayrımcı bir uygulama olarak nitelendirmi tir. Mahkeme bu kararı ile ayrımcılı ın sadece aynı durumda olanlara benzer ekilde davranılmasını de il, farklı durum ve ko ullarda olanlara farklı davranılmasını da gerektirece inin altını çizmi tir.

Türkiye halihazırda Avrupa Birli i'ne tam üyelik süreci içinde olan bir ülkedir. Bu süreç içinde olan ülkelerin devletleri iç hukuk düzenlemelerini Avrupa Birli i müktesebatı ile uyumla tırmak zorundadır.

Ayrımcılı ın önlenmesi Avrupa Birli i hukukunun genel ilkelerinden biridir ve Birlik kurucu antla malarında da ifadesini bulmu tur. Avrupa Toplulukları Antla ması'nın 13. maddesinde u hüküm yer alır:

Konsej, bu Antla manın di er hükümlerine dokunmaksızın ve topluluk hakkında kendisine devredilen yetki sınırları içinde kalmak ko uluyla, Komisyon'dan gelen bir teklif üzerine ve Avrupa Parlamentosu'na dan ıttıktan sonra cinsiyet, ırk ve etnik köken, din ya da inanç, engellilik, ya ya da cinsel yönelim temelinde ayrımcılı a kar ı mücadele etmek üzere uygun tedbirleri almak amacıyla oybirli i ile hareket edebilir.

2000'de ilan edilen ve henüz hukuki ba layıcılı ı olmayan AB Temel Haklar artı da 21. maddesinin ilk fıkrasında ayrımcılık ile ilgili bir düzenleme içermektedir:

Cinsiyet, renk, ırk, etnik ve sosyal köken, genetik özellikler, dil, din ya da inanç, siyasi ya da herhangi bir görü , bir ulusal azınlı ın üyesi olma, mülkiyet, do um, engellilik, ya ya da cinsel yönelim gibi temellere dayanan her türlü ayrımcılık yasaktır.

Topluluk Antla masında yer verilen kural do rudan bir ayrımcılık yasa ı içermemekle birlikte, ayrımcılı a kar ı önlem almaya olanak tanıyan bir yetkilendirme hükmüdür. AB organları 13. maddeden hareketle bugüne kadar bir dizi strateji olu turmu ve hukuki düzenlemede bulunmu tur.

Avrupa Birli i'nin ayrımcılık alanındaki hukuki düzenlemeleri direktifler ile yapılmaktadır. Birlik hukuk sisteminde direktifler ikincil ve ba layıcı düzenlemelerdir. Devletler direktifleri kendi iç hukuk sistemlerine aktarmakla yükümlüdür. Her devlet kendi hukuk sisteminin özelliklerine göre bu aktarma faaliyetini gerçekle tirir.

Avrupa Birli i hukukunda ayrımcılıkla ilgili direktifler a a ıda sıralanmı tır:

- Kendi Namına stihdam Olan Kadın ve Erkeklere E it Muamele Direktifi (1986/613/EC)
- Hamilelik Direktifi (1992/85/EC),
- Ebeveyn zni Direktifi (1996/34/EC),
- Yarı Zamanlı Akdi ile Çalı anlar Direktifi (1997/81/EC),
- Belirli Zamanlı Akdinde Ba lı Olarak Çalı anlar Direktifi (1999/70/EC)
- stihdam ve Meslek Sahibi Olma Konularında Erkek ile Kadınlara E it Fırsatlar Tanınması ve E it Muamelede Bulunulması lkelerinin Uygulanmasına Dair Direktif (2006/54/EC)
- Irk ve Etnik Kökene Bakılmaksızın Ki ilere E it Muamelede Bulunulması lkesinin Uygulanmasına li kin Direktif (2000/43/EC)
- stihdam ve Konusunda E it Muamele için Bir Genel Çerçeve Olu turulmasına li kin Direktif (2000/78/EC)

Yukarıda sayılan direktiflerden tümü istihdam ve i ili kilerinde ayrımcılı ın önlenmesine ili kindir. İlk altı direktif istihdam alanında kadın ile erkek arasındaki e itli in sa lanmasına yöneliktir. stihdam ve Meslek Sahibi Olma Konularında Erkek ile Kadınlara E it Fırsatlar Tanınması ve E it Muamelede Bulunulması lkelerinin Uygulanmasına Dair Direktif ilk be direktifteki hükümlerin bir kısmını bir araya getirir. Irk ve Etnik Köken direktifi istihdam dı ında kalan sosyal alanlara ili kin hükümlerde içerir. Bu direktifler sırasıyla kısaca “Erkek ile Kadınlara E it Fırsatlar Tanınması Direktifi” “Irk Ayrımcılı ı Direktifi” ve “ stihdam Çerçeve Direktifi” olarak adlandırılır.

Direktiflerde do rudan ayrımcılık, dolaylı ayrımcılık, taciz, ma durla tırma ve ayrımcılık yapmaya yönelik talimat verme gibi ayrımcılık türleri kapsama alınmı tır.

stihdam ve Meslek Sahibi Olma Konularında Erkek ile Kadınlara E it Fırsatlar Tanınması ve E it Muamelede Bulunulması lkelerinin Uygulanmasına Dair Direktif (2006/54/EC) istihdam, kendi namına istihdam, mesle e eri im, mesleki e itime eri im, e it ücret ve sosyal güvenlik alanlarında ayrımcılı a kar ı koruma sa lar.

Irk Ayrımcılı ı Direktifi istihdam, kendi namına istihdam, mesle e eri im, mesleki rehberlik ve e itime eri im, i ten çıkarma ve ücretlerde dahil olmak üzere istihdam ve çalı ma ko ulları, mesle e eri im, e itime eri im, i ten çıkarma ve ücretlerde dahil olmak üzere istihdam ve çalı ma ko ulları, i çi, i veren ve profesyonel örgütlere üyelik alanlarında ayrımcılı a kar ı koruma sa lar.

stihdam Çerçeve Direktifi te viklerde dahil olmak üzere, istihdam, kendi namına istihdam, mesle e eri im, mesleki rehberlik ve e itime eri im, i çi, i veren ve profesyonel örgütlere üyelik, e itim, sosyal güvenlik ve sa lık dahil sosyal koruma, sosyal avantajlar ve konut dahil kamuya sa lanan mal ve servislere eri im alanlarında ayrımcılı a kar ı koruma sa lar.

Direktifler, hem kamu hem de özel sektörde gerçek ve tüzel kişilerin ayrımcılık uygulamalarını yasaklar. Özel bir şahsa ait işletme, büyük bir özel sektör firması, bir belediye ya da merkezi devlete bağlı bakanlık birimleri ya da kamu kuruluşları ayrımcılık yapılmaması konusunda aynı sorumluluğa sahiptir. Direktifler gerçek kişileri, yani bireyleri ayrımcılığa karşı korur. Buna ek olarak Irk Ayrımcılığa Karşı Direktif tüzel kişilere sahip örgütleri de ayrımcılığa karşı korur.

“Erkek ile Kadınlara Eşit Fırsatlar Tanınması Direktifi” cinsiyet ayrımcılığı; “Irk Ayrımcılığa Karşı Direktif” ırk ve etnik köken ayrımcılığı; “İstihdam Çerçeve Direktifi” ise ırk ve etnik köken, engellilik, din ya da inanç, cinsel yönelim ve yaş ayrımcılıkları alanlarında düzenlemeler içerir. Direktifler milliyetlerine bakılmaksızın tüm bireyleri bu sayılan alanlar bakımından korumaya almıştır.

Direktiflerin kapsamında bulunan konularda belli istisnalarda kabul edilmiştir. Irk Ayrımcılığa Karşı ve İstihdam Çerçeve Direktiflerine göre bir işveren, işin doğası ya da yapılacak işin koşulları nedeniyle, yani “açık bir mesleki gerekliliğin” varlığı durumunda ırk ya da etnik köken, engellilik, din ya da inanç, cinsel yönelim ve yaş bakımından belli kişileri tercih edebilir. Ancak bu seçimin yapılmasında her zaman bir amaçla hareket edilmiş olması ve mesleki gereklilik ile yapılan seçim arasında bir orantılık olması gerekir.

İstihdam Çerçeve Direktifi üye devletlerin yaş temelinde farklı davranışa izin vermelerine olanak tanıyan bazı istisnalar getirmelerine onay verir. Bu istisnaların da nesnel, makul ve her zaman bir amaçla haklılaştırılması zorunludur. Böyle bir haklılaştırma, her zaman istihdam politikaları, iş piyasası ve eşitlik hedefleri ile araçlarla amaç arasında orantılılık ilkesi temelinde yapılabilir.

Direktifler, uygulamada tam eşitlik elde edilmesinin sadece ayrımcılığın yasaklanması ile sınırlı kalmaması gerektiğini kabulünden hareketle, cinsiyet, ırk ya da etnik köken, din ya da inanç, engellilik, cinsel yönelim ve yaş ile tanımlanan grupların zarar gördükleri tarihsel avantajların giderilmesi ve tazmini için çeşitli önlemler alınmasına ve tazminat verilmesine olanak tanıyarak eşitlik için belli grup kişileri belli türden işlerde istihdam edilmiyorsa, aynı gruba o tür işle ilgili eşitlik verilmesi bir pozitif eylemdir. Pozitif eylem, belli grupların istihdama kazandırılması amacıyla onlara yönelik tevkif, planlı ve hedefli belirlenmiş faaliyetler ile çeşitli destekleri kapsayabilir.

İstihdam Çerçeve Direktifi işverenlerden engelli bir kişinin istihdama erişimini, katılımını, işinde ilerlemesini ve eşitliğini sağlayacak makul düzenlemeleri yapmalarını öngörmektedir. İşverenler mali ve diğer bakımlardan kendilerine ağırlık yük getiren önlemleri almak zorunda değildir. Bununla birlikte, bu önlemleri alma olanakları bulunan işverenler söz konusu önlemler alınmasının “orantısız” olduğunu ve kendisine ağırlık yük getirdiğini ileri süremez.

Günümüz hukuk sistemlerinde genel olarak yargı organları önünde iddiaların gerçekliğini belirlemede her tarafa kendi iddiasını ispat etme zorunluluğu getirilmektedir. İspat yükünün karşı tarafa geçmesi, ispat yükümlülüğünün davacıdan davalıya aktarılması durumudur. Ayrımcılık alanında, genel hukuk anlayışını yansıtmayan böyle bir kurumun kabul edilmesinin nedeni bu alanda davacıların iddialarını ispatlamakta karşı tarafları güçlüklerdir. Bununla birlikte, ispat yükünün karşı tarafa geçmesi kuralı ceza hukuku ve ceza usul hukuku alanlarında uygulanmaz.

İspat yükünün karşı tarafa geçmesi kuralı kendilerine eşitlik ilkesinin uygulanmaması nedeniyle ayrımcılık yapıldığını iddia eden kişileri bunu ispat külfetinden kurtarmakta ve hakkında dava açılan kişilere eşitlik ilkesini ihlal etmediklerini ispatlamak zorunda kalmaktadır.

Avrupa Birliği hukuk sisteminde bu kural ilk olarak, kadınlara farklı ücret ödenmesi durumunda işverene ayrımcılık yapmadığını ispatlama yükümlülüğü getiren Avrupa Adalet Divanı’nın *Enderby-Frenchay Sınırlı Kurumu ve Sınırlı Bakanlık* (C-127/92) kararı ile ortaya çıkmıştır. İspat yükünün karşı tarafa geçmesi için davacı olmak yeterli değildir, aynı zamanda ortaya olgulardan ayrımcılık

olabileceğine dair bir öngörüye ulaşılabiliyor olması da gerekir. Spat yükünün elden dairesine yol açabilecek bu olguların neler olduğunu yargı organları karar verir. Bu olguların ortaya konulabilmesi için bir çok araç kullanılabilir. Bu araçlar, testleri, istatistikleri, görsel ve işitsel kayıtları, anketleri kapsar.

Erkek ile Kadınlara Erit Fırsatlar Tanınması Direktifi ile Irk Ayrımcılığı Direktifleri erit muameleyi destekleyecek, bağımsız bir kurum oluşturulması zorunluluğunu getirmektedir. Bu yükümlülük çerçevesinde AB üyesi olan devletler gerekli düzenlemeleri yaparak kendi kamu idaresi sistemleri içinde eritlik kurumlarını oluşturmak zorundadır.

Ayrımcılık direktifleri, derneklere ve meru bir çıkarı savunan diğer sivil toplum örgütlerine ayrımcılık maddelerini destekleyebilme ve onlar adına yasal başvurularda bulunabilme olanağı tanır. Direktifler ayrıca devletlere sivil toplumla kamu kuruluşları arasında diyalog geliştirilmesi, ayrımcılık alanı ile ilgili bilgilerin kamuya sunulması yükümlülüğü getirmektedir.

Devletlerin bir başka yükümlülüğü de ayrımcılığın önlenmesine ilişkin ulusal mevzuatın ihlal edilmesi durumunda uygulanacak yaptırımları belirlemektir. Ayrımcı uygulamalar için getirilecek yaptırımlar, maddelerin kişisel zararlarını giderecek düzeyde ve sorumlular ile diğer kişilerin gelecekte benzer davranışlardan kaçınmalarını sağlayacak şekilde etkili, orantılı ve caydırıcı olmalıdır.

Devletler direktiflerin uygulanması ile ilgili faaliyetlerini her beş yılda bir AB'ne rapor etmek zorundadır.

Avrupa Birliği tam üyelik sürecinde bulunan Türkiye Avrupa Birliği müktesebatının iç hukuka aktarılması ve uyum sağlanması amacıyla ulusal programlar kabul etmektedir. 2008 yılının Aralık ayında kabul edilen 3. ulusal programında "Bireylerin Ayrıml Yapılmaksızın Özgürlüklerinden Yararlandırılması" başlıklı bölümde Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda bu alanla ilgili olarak neleri hedeflediği yer almaktadır. Ulusal Program çerçevesinde;

Namus cinayetlerinin daha ağır şekilde cezalandırılmasını öngören yeni "Türk Ceza Kanunu" hükümlerinin etkin olarak uygulanması sağlanacaktır.

Din özgürlüğünü tam anlamıyla tesis etmek amacıyla, hoşgörü ortamının oluşması için gerekli görülen tedbirlerin alınmasına devam edilecektir.

"Özel Öretim Kurumları Kanunu" kabul edilmiş olup, gayrimüslim cemaatlerin din adamı ihtiyacının karşılanması için Anayasa'mızın temel ilkeleri ve laik milli eğitim anlayışı çerçevesinde uygun görülecek tedbirler alınacaktır.

Türk vatandaşlarının günlük hayatlarında geleneksel olarak kullandıkları dil ve lehçelerde yayın imkanları daha da genişletilecektir. Bu kapsamda, uygulamaya yönelik adımların atılmasına devam edilecektir.

Ders kitaplarında ayrımcılık içerebilecek ifadelerden arınması da dahil olmak üzere müfredatın yeniden gözden geçirilmesi çalışmaları devam edilecektir.

Kültürel haklar alanında gerçekleştirilen kapsamlı reformların en iyi şekilde uygulanmasına devam edilecektir.

Özel veya resmi tüm hizmetlere engellilerin tam erişimi sağlanacaktır.

yerinde ve meslekte erit muamele konusunda AB müktesebatına tam uyum gerçekleştirilecektir.

Yukarıda özetlendi i gibi e itlik ve ayrımcılı ın önlenmesi alanında Türkiye'nin önemli yükümlülükleri bulunmaktadır. Son elli yıl içinde, aralarında Birle ik Krallık, sveç, Güney Afrika Cumhuriyeti, Avustralya, Amerika Birle ik Devletleri gibi bir dizi ülkede ulusal hukuk sistemleri içinde ayrımcılı ın önlenmesi amacıyla genel yasal düzenlemeler yapılmı tır. Ülkemizde ise Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan genel ilke dı ında kapsamlı, ayrımcılıkla mücadelede tecrübelerle olu mu hukuki kavram ve kurumların yer aldı ı, ayrımcılıkla mücadele amacıyla kurulmu ba ımsız bir izleme ve denetleme mekanizması içeren bir düzenleme mevcut de ildir. Anayasal hükümlerin ya ama geçirilmesinde yasalar önemli bir rol oynar. Anayasal ikayet gibi, ki ilerın anayasal haklarının ihlal edilmesi nedeniyle do rudan anayasal yargı yoluna ba vurma yolu öngörülme yen bir iç hukuk sisteminde, konunun yasalarda düzenlenmesi etkili uygulama ve koruma sa lanabilmesi için arttır. Kaldı ki, son elli yılda demokratik ülkelerin iç hukuk sistemleri ile uluslararası düzenlemeler ve mahkeme kararları ile olu turulmu hukuk kurumlarının eksikli i Türkiye'de ayrımcılıkla mücadelenin gere i gibi yapılmasını engellemektedir. Yeni geli en hukuk alanlarından biri olan ayrımcılıkla mücadele hukukunun kavram ve kurumlarının önemli bir kısmı Türkiye'de bilinmemekte, hukuk sistemi bu kurum ve kavramlara yer vermemektedir.

Sivil toplum örgütleri olarak hazırladı ımız bu yasa tasla ı ayrımcılıkla mücadele amacıyla Türkiye'nin uluslararası yükümlülükleri dikkate alınarak hazırlanmı tır. Uluslararası standart, kurum ve kavramların iç hukuk sistemine dahil edilmesi ve ayrımcılık ma durlarının en iyi korunmasını sa lamak yasanın temel hedefleridir. Yasa üç ana bölüm yanında geçici ve ek maddelerden olu maktadır. Yasanın birinci bölümünde tanımlar, ayrımcılık türleri, ayrımcılık nedenleri, ayrımcı uygulamalara yönelik ana ilke ve kurallar yer almaktadır. kinci bölüm ayrımcılık yasa ının geçerli olaca ı alanları ve istisnaları belirlemektedir. Üçüncü bölümde ise Ayrımcılıkla mücadele etmek amacıyla kurulması öngörülen ba ımsız kamu kurumunun olu umu ile yetki ve görevlerine ili kin hükümler yer almaktadır.

AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ VE ORTADAN KALDIRILMASI

KANUNU TASLAĞI

BÖLÜM I – GENEL HÜKÜMLER

Madde 1 – Kanun amacı

Bu Kanunun amacı yasama, yürütme ve yargı organları ile gerçek kişiler ile kamu ve özel tüzel kişilerin eşitlik ilkesine ve ayrımcılık yasasına uygun davranmasının sağlanmasıdır.

Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, ulusal köken, etnik köken, cinsel kimlik, felsefi ve siyasi görüş, sosyal statü, medeni hal, hem ehrlilik, hamilelik, sağlık durumu, engellilik, yaş ve benzeri temellere dayalı ayrımcılık yasaktır.

Madde 2 – Tanımlar

Doğrudan ayrımcılık: 1. maddede sayılan ayrımcılık temellerinden birine dayanılarak, bir gerçek veya tüzel kişi veya topluluğun, bu Kanun'un II. Bölümünde düzenlenen hak ve özgürlüklerden, kararlaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşitlikte yararlanmasını engelleyen veya zorla tıran her türlü farklı muameleyi ifade eder. Doğrudan ayrımcılıkta farklı muameleyi yapan kişinin kusurlu olup olmadığına bakılmaz.

Dolaylı ayrımcılık: Kamu tüzel kişileri ile özel gerçek ve tüzel kişilerden kaynaklanan ve görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, 1. maddede yasaklanan temellerle bağlantılı olarak, bir gerçek veya tüzel kişinin veya topluluğun, bu Kanun'un II. Bölümünde düzenlenen hak ve özgürlüklerden yararlanması bakımından nesnel olarak haklıla tırlamayan dezavantajlı bir konuma sokulmasıdır. Bir eylem, işlem veya uygulamanın nesnel olarak haklıla tırlabilmesi için, meşru bir amaca sahip olması ve ölçülü olması gerekir.

Taciz: Psikolojik ve cinsel türleri de dahil olmak üzere 1. maddede sayılan temellerden birisine dayanılarak, insan onurunun çiğnenmesi amacıyla yapılan veya böyle bir sonucu

do uran, yıldırıcı, dü manca, onur kırıcı, a a ılayıcı veya saldırganca bir ortam yaratan veya ki i tarafından bu ekilde addedilen ve istenilmeyen her türlü davranı tır.

Ayrık tutma: Bir eylem veya eylemsizli in sonucu olarak bir ki inin veya ki ilerinin di erlerinden ayrılması, ve bu ayrık tutulmanın 1. Maddede sayılan temellerden bir veya birden fazlası nedeniyle gerçekleşmesi durumudur. Ayrık tutma halinde; ayrık tutmanın me ru bir amacı yoksa veya amaca ula mak için kullanılan araçlar oranlı ve gerekli de ilse, eylem ayrımcılık te kil eder.

Ma durla tırma: E itlik ilkesine uyulmasını talep eden; veya bu Kanun'da yasaklanan tutum ve davranı lara kar ı ikayette bulunan, ikayette bulunması ihtimali bulunan; veya bu ikayet süreçlerine katılan veya katılması ihtimali bulunan ki iler ile, bu ki ileri temsil edenlerin, bu talep ve ikayetler nedeniyle maruz kaldıkları her türlü olumsuz tutum ve davranı ı ifade eder.

Ayrımcılık talimatı: Bir ki inin kendi nam veya hesabına eylem ve i lemlerde bulunmaya yetkili kıldı ı ki ilere veya bir kamu görevlisinin bir kamu görevinin icrasıyla ilgili olarak emri altındakilere verdi i ayrımcılık yapma talimatını ifade eder.

Makul düzenleme: Engellilerin bu Kanun'un II. Bölümünde düzenlenen hak ve özgürlüklerden tam ve di er bireylerle e it ekilde yararlanmasını sa lamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya a ırı yük getirmeyen, gerekli ve uygun de i iklik ve düzenlemeleri ifade eder.

Nefret söylemi: 1. maddede sayılan temellerden birisine dayanılarak belirli bir ki i ya da gruba kar ı nefret, nifak, ihtilaf ve ho görüszlü e veya iddete tahrik, te vik veya kırıktır. Nefret söylemi yazılı veya sözlü olarak veya bir davranı la; kamuya açık olan veya olmayan herhangi bir alanda gerçekleşebilir.

Cinsiyet: Kadın, erkek veya çift cinsiyetli olma durumunu ifade eder.

Cinsel kimlik: Heteroseksüel, e cinsel, biseksüel, transeksüel, travesti ve benzeri cinsel kimlikleri ifade eder.

Varsayılan temele dayalı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel ki inin, 1. maddede sayılan ayrımcılık temellerinden birisiyle gerçekte ilgisi olmamasına ra men, bu

temellerden birisini tanımlanarak bu Kanun'un II. Bölümünde düzenlenen hak ve özgürlükler alanında ayrımcı muameleye maruz kalmasıdır.

Bağıntılı ayrımcılık: Ayrımcılık temeli bir kişiyle ilgili olduğu halde, onunla bağlantılı fakat ayrımcılık temeli ile ilgili kişi bulunmayan bir bağda kişinin bu Kanun'un II. Bölümünde düzenlenen hak ve özgürlükler alanında farklı bir muameleye maruz bırakılmasıdır.

Kurumsallaştırma ayrımcılığı: Özel hukuk ya da kamu tüzel kişilerinin 1. maddede sayılan temellerden bir veya birden fazlasına dayanarak bir kişi veya tüzel kişiyi uygun ve gerekli profesyonel hizmeti tümünden sağlamamasıdır.

İrk: Herhangi bir kültürel, toplumsal ya da biyolojik özellik esas alınarak yaratılmış kategorilerden her birini ifade eder.

Etnik köken: Kültürel, dinsel, dilsel, davranışsal ya da benzeri farklılıklar nedeniyle oluşmuş topluluklara aidiyetten kaynaklanan kimliği ifade eder.

Vatandaşlık: Bireylerle devlet arasındaki hukuki bağları ifade eder.

Ulusal köken: Daha önceden vatandaş oldukları devletle hukuki bağları ortadan kalkmış Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ya da Türkiye'nin hukuki koruması altında bulunan kişilerin sahip oldukları kültürel mirastan kaynaklanan toplumsal kimliklerini ifade eder.

Vatansız: Hiçbir devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olmayan kişiyi ifade eder.

Gebelik: Embryo'nun kadın bedeninde gelişmeye başlamasından doğumun gerçekleştiği ana kadar geçen ve yarattığı fiziksel ve psikolojik etkiler nedeniyle kadının günlük sosyal yaşamında değişimlere neden olan dönemdir.

Medeni hal: Kadın ya da erkek bir kişinin bekar, evli, boşanmış veya dul olması durumudur. Evlilik bağı içinde ayrı ya da evlilik bağı olmaksızın birlikte yaşamaları da kişinin medeni hali kapsamındadır.

Hem ehililik: Aynı köy, kasaba, ilçe, il ya da bölgeden olan bireylerin, ortak geçimleri, aile bağları, din anlayışları, kültürleri, etnik kökenleri ya da toplumun

genelinden farklılıkları dündükleri diğer sosyal özellikler temelinde in a ettikleri kimliktir.

Engelli: Çe itli engellerle etkile erek ki inin di erleriyle e it bir ekilde topluma tam ve etkili ekilde katılmasını engelleyen uzun süreli fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşal sakatlı ı olan ki ileri ifade eder.

stihdam: Ki ilerin, girdikleri hukuki ili ki sonucunda bir i verene ait i yerinde çalı malarıdır.

Uygulamalı i deneyimi: Bir mesle in gerekti i bilgi, beceri ve i alı kanlıklarının e itimle e zamanlı ya da e itim sonrası dönemde i ierisinde geli tirilmesidir.

bulma ajansı: ve i çi bulmak isteyenlere bilgilendirme de dahil olmak üzere hizmet veren veya ki ileri mevcut i pozisyonlarına yerle tiren kamu veya özel tüzel ki ilerini ifade eder.

Kamu görevlisi: Devletin ve di er kamu tüzelki ilerinin yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdi i asli ve sürekli görevleri yürüten memur ve di er kamu görevlileridir.

GEREKÇE

Madde kanunda yer verilen kavramların tanımlarını içermektedir.

Do rudan ayrımcılık, dolaylı ayrımcılık, taciz, ma durla tırma ve ayrımcılık talimatı tanımları ayrımcılıkla mücadele alanında yasal düzenlemeleri olan ülkeler ve Avrupa Birli i'nin konu ile ilgili direktifleri ile ulusal ve uluslararası yargı organları ve insan haklarını korumaya yönelik kurumların karar ve tavsiyeleri temelinde ortaya çıkmı ve konuyla ilgili akademik çalı malar tarafından benimsenmi uluslararası kabul gören tanımlar dikkate alınarak hazırlanmı tır.

Engelli ve makul düzenleme tanımları Birle mi Milletler'in Engelli Hakları Sözle mesi'nde yer verilen tanımlar esas alınarak düzenlenmi tir.

Medeni hal tanımı bir bireyin medeni hali bakımından içinde bulunabilece i tüm durumları kapsayacak ekilde hazırlanmı tır.

Ulusal köken tanımı ırk ve etnik kökenden ayrı olarak

Madde 3 – E itlik ilkesi ve ayrımcılık yasa ı

Herkes hukuk önünde e ittir ve tüm gerçek ve tüzel ki ilerin 1. maddede sayılan temellerle ayrımcılı a u ramaksızın hukuk tarafından e it korunmaya ve hukuktan e it yararlanmaya hakkı vardır.

Fiili e itli ini hızlandırmak veya sa lamak için gerekli pozitif tedbirler, bu Kanun bakımından ayrımcılık sayılmayacaktır.

4. madde kapsamında yer alan tüm ayrımcılık türleri yasaktır.

Ayrımcılık yasa ı yasama, yürütme ve yargı organları ile bütün gerçek ve tüzel ki ileri ba lar.

Ayrımcılık yasa ının ihlali halinde, konuya ili kin görev ve yetkisi bulunan tüm kamu makamları, ihlali sona erdirmek, sonuçlarını gidermek, yinelenmesini önlemek, adli ve idari yoldan takibini sa lamak üzere gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Bu yükümlülü ünü yerine getirmeyenler hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 257. maddesi uygulanır.

Madde 4 – Ayrımcılık Türleri

Ayrımcılık türleri, bu Kanun'un 2. maddesinde tanımlanan;

- a) do rudan ayrımcılık,
- b) dolaylı ayrımcılık,
- c) cinsel taciz,
- d) psikolojik taciz,
- e) taciz,
- f) makul düzenleme yapmama,
- g) ma durla tırma,
- h) ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama,
- i) ayrık tutma,

- j) nefret söyleminde bulunma,
- k) baskı ve ayrımcılık, ve
- l) varsayılan temele dayalı ayrımcılıktır.

Madde 5 – Engelliler bakımından makul düzenleme yükümlülüğü

Ayrımcılık yasası konusunda sorumluluğu bulunan tüm kişi ve kurumlar, engellilerin ihtiyaç duydukları makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tedbirleri alacaktır.

Madde 6 – Pozitif yükümlülükler

Ayrımcılık yasası bakımından sorumluluk altında olan tüm kişi ve kurumlar, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve fiili eylemin hızlandırılması veya sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Madde 7 – Bu kanundan geniş koruma sağlayan mevzuat

Bu Kanun, daha geniş bir koruma sağlayan mevzuatın uygulanmasına engel teşkil etmez.

BÖLÜM II – AYRIMCILIĞIN YASAKLANDIĞI ALANLAR

Madde 8 – İstihdam

Bir iş veren veya iş veren tarafından yetkilendirilmiş herhangi bir kişi, aşağıda sayılan kişiler aleyhinde, bilgilendirme, baskı, saldırı ve saldırının sona ermesi süreçleri dahil olmak üzere, işle ilgili süreçlerin hiçbirinde ayrımcılık yapamaz. Ayrımcılık yasası saldırı yeri, saldırı koşulları, ücret ve diğer mali hak ve menfaatler, hizmet içi eğitim, sosyal menfaatler ve benzeri hususları da kapsar.

- a) iş verenin saldırı yeri;
- b) iş verenin saldırı yeri olmak üzere baskı yapan herhangi bir kişi;
- c) Uygulamalı iş deneyimi edinmek üzere iş yerinde bulunan kişi;
- d) Uygulamalı iş deneyimi edinmek üzere baskı yapan herhangi bir kişi;
- e) Herhangi bir sıfatla saldırı yeri veya uygulamalı iş deneyimi edinmek üzere iş yeri veya işle ilgili olarak bilgi edinmek isteyen kişi.

veren, tam süreli çalı an kar ısında kısmi süreli çalı ana farklı muamele yapamaz.

Kamu kurum ve kurulu larında kamu görevlisi, i çi, geçici i çi ve benzeri statülerde istihdam da bu madde hükümlerine tabidir.

Kanunu kapsamına girmeyen her türlü i ve i görme sözleşle meleri de bu madde kapsamındadır.

GEREKÇE

Kanunu'ndaki mevcut düzenleme i ili kisinin kurulmasından sonrası ile sınırlı bir ayrımcılık yasa ı getirmekte, ancak i ili kisinin kurulmasından öncesini düzenlememektedir. Oysa, istihdam alanında ayrımcılık, yo unlukla i ili kisinin kurulması öncesinde söz konusu olmaktadır. O nedenle bu hüküm, ba vurucuları da koruma altına almaktadır.

veren sadece i çi niteli indeki ki ilerle ili ki kurmamakta, ki iler çırak ve stajyer olarak da i yerinde emek sunmaktadır. stihdama katılım bakımından bazen ön ko ul niteli indeki çıraklık ve stajyerlik bakımından da ayrımcılı ın yasaklanması, istihdama katılım bakımından, fırsat e itli i yaratacaktır.

verenler i ba vurularının de erlendirilmesi ve i e alım süreçlerinde bizzat yer almayabilmekte, bu süreçlerin idaresiyle ba ka ki i ve kurumları yetkilendirirebilmektedir. Bu nedenle, ayrımcılık yasa ının sadece i vereni de il, i verenin yetkilendirmesi ile bu süreçleri yürüten ki ileri de kapsaması gerekmektedir.

Kısmi süreli çalı anların yo unlukla kadın olması nedeniyle, bu kesim aleyhine ayrımcılık aynı zamanda dolaylı olarak cinsiyete dayalı ayrımcılık olarak da nitelendirilebilece inden, tam süreli-kısmi süreli çalı an i çiler arasında ayrımcılık yapılması yasaklanmı tır.

Bu Kanun, Kanunu'nun koruma kapsamı ile sınırlı de ildir. Bu nedenle, istihdam ili kisinin Kanunu'ndaki tanımlara uyması aranmamalıdır.

Madde 9 – stihdamda ayrımcılık yasa ının istisnaları

- a) Zorunlu mesleki gerekliliklerin varlı ı halinde, amacın me ru olması, yapılan farklı muamelenin bu amaca varmak için uygun ve gerekli olması ve farklı muamele ile amacın orantılı olması ko uluyla, farklı muamele ayrımcılık te kil etmez.
- b) Ya a dayalı farklı muamele, me ru bir amacın olması ve farklı muamelenin bu amaca varmak için uygun ve gerekli olması halinde ayrımcılık te kil etmez.

c) Yapılan farklı muamele, e itsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlıyorsa ve bu amaca varmak için uygun ve gerekliyse, farklı muamele ayrımcılık te kil etmez.

GEREKÇE

stihdama dayalı ayrımcılı ın yasaklanmasının nedeni her hal ve durumda herkesin her i te istihdam edilmesini, çırak ve stajyer olmasını sa lamak de il; i veren ve temsilcilerinin yürütülecek i le ilgisiz ki isel nitelikleri veya varsayılan nitelikleri gözeterek, i e en uygun, en yetkin olan i çiyi, çırak ve stajyeri veya bu pozisyonlara aday ki ileri daha dezavantajlı konuma sokmalarının önlenmesidir. Bazı hallerde, ayrımcılı ı yasaklandı ı niteliklerden biri, 8. maddede düzenlenen ili kilerin zorunlu bir unsuru olabilir. Örne in, bir tiyatro oyunundaki karakter erkek ise, bu halde cinsiyet, bu rolü oynayacak ki i bakımından me ru bir tercih nedeni olacaktır. Bu hallede keyfi bir seçimden de il, me ru ve ölçülü bir muameleden bahsedilmi olaca ından, söz konusu muamele ayrımcılı ın yasaklandı ı nedenlerden birine dayansa dahi, ayrımcılık te kil etmeyecektir.

Zorunlu mesleki gereklilik niteli inde olmamakla beraber, bazı hallerde nesnel ölçütler gözetilerek ya sınırlaması öngörmek ayrımcılık te kil etmeyecektir. Özellikle ya la ba lantılı olarak kazanılan veya kaybedilen yetiler söz konusu oldu unda, asgari çalı ma ya ı gibi uluslararası düzenlemelerden kaynaklanan yükümlülükler bulundu unda ve zorunlu emeklilik ya ma eri mi ki iler söz konusu oldu unda, ya a dayalı farklı muamele, ayrımcılık te kil etmeyecektir.

Ayrımcılı ın yasaklandı ı hangi niteli e dayanırsa dayansın, muamele daha dezavantajlı konumdaki ki iler bakımından e itsizlikleri azaltmayı veya ortadan kaldırmayı amaçlıyorsa, söz konusu farklı muamele ayrımcılık te kil etmeyecektir.

Madde 10 - Serbest Meslek

Serbest mesle e kabul, ruhsat, kayıt, disiplin ve benzeri hususlar bakımından ayrımcılık yapılamaz.

GEREKÇE

Serbest mesle e ili kin her türlü ölçüt ve kuralın, ayrımcılı ın yasaklandı ı niteliklerden ba ımsız olarak, e itlik ilkesine uygun olarak uygulanması gerekmektedir. Aksi muameleler keyfi ekilde ki inin mesle ini icra etmesi bakımından dezavantajlı bir durum yarataca ından, serbest meslek bakımından da ayrımcılık yasaklanmı ır.

Madde 11 – Serbest Meslekte Ayrımcılık Yasa ının stisnaları

a) Zorunlu mesleki gerekliliklerin varlı ı halinde, amacın me ru olması, yapılan farklı muamenin bu amaca varmak için uygun ve gerekli olması ve farklı muamele ile amacın orantılı olması ko uluyla, farklı muamele ayrımcılık te kil etmez.

- b) Ya a dayalı farklı muamele, me ru bir amacın olması ve farklı muamelenin bu amaca varmak için uygun ve gerekli olması halinde ayrımcılık te kil etmez.
- c) Yapılan farklı muamele, e itsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlıyorsa ve bu amaca varmak için uygun ve gerekliyse, farklı muamele ayrımcılık te kil etmez.

GEREKÇE

serbest meslek bakımından ayrımcılı ın yasaklanmasının nedeni her hal ve durumda herkesin her alanda serbest meslek icra etmesini sa lamak de il; serbest mesle e ili kin ölçüt ve kuralları koyan ve bunları uygulayan ki i ve kurumların, yürütülecek meslekle ilgisiz ki isel nitelikleri veya varsayılan nitelikleri gözeterek, mesle i icra etmeye ehil ki ileri, ayrımcılı ın yasaklandı ı nedenlere dayanarak dezavantajlı konuma sokmalarının önlenmesidir. Bazı hallerde, ayrımcılı ı yasaklandı ı niteliklerden biri, 10. maddede düzenlenen ili kilerin zorunlu bir unsuru olabilir. Bu hallede keyfi bir muameleden de il, me ru ve ölçülü bir muameleden bahsedilmi olaca ından, söz konusu muamele ayrımcılı ın yasaklandı ı nedenlerden birine dayansa dahi, ayrımcılık te kil etmeyecektir.

Zorunlu mesleki gereklilik niteli inde olmamakla beraber, bazı hallerde nesnel ölçütler gözetilerek ya sınırlaması öngörmek ayrımcılık te kil etmeyecektir. Özellikle ya la ba lantılı olarak kazanılan veya kaybedilen yetiler söz konusu oldu unda, asgari çalı ma ya ı gibi uluslararası düzenlemelerden kaynaklanan yükümlülükler bulundu unda ve zorunlu emeklilik ya ına eri mi ki iler söz konusu oldu unda, ya a dayalı farklı muamele, ayrımcılık te kil etmeyecektir.

Ayrımcılı ın yasaklandı ı hangi niteli e dayanırsa dayansın, muamele söz konusu nitelik bakımından daha dezavantajlı konumdaki ki iler bakımından e itsizlikleri azaltmayı veya ortadan kaldırmayı amaçlıyorsa, söz konusu farklı muamele ayrımcılık te kil etmeyecektir.

Madde 12 - E itim ve ö retim

E itim ve ö retim faaliyetleri yürüten kamu kurumları ile özel gerçek ve tüzel ki iler, yürüttükleri hiçbir faaliyet bakımından, a a ıda sayılan ki iler aleyhine ayrımcılık yapamaz.

- a) Ö renci;
- b) Ö renci olmak üzere ba vuran ki i;
- c) Kursiyer;
- d) Kursiyer olmak üzere ba vuran ki i;
- e) E itim faaliyetleri yürüten gerçek ve tüzel ki iler kamuya açık olarak yürüttü ü di er faaliyetlere katılan veya katılma talebi olan ki i;
- f) E itim faaliyetleri yürüten gerçek ve tüzel ki iler faaliyetleri hakkında bilgi almak isteyen ki i.

GEREKÇE

ster örgün ö retimin yürütüldü ü kurumlar, ister di er e itim ve ö retim kurumları olsun, bu kurumlardan çe itli sıfatlarla hizmet alan veya almak isteyen ki ilere, kurumun hiçbir faaliyeti bakımından, ayrımcılı m yasaklandı ı nedenlere dayalı farklı muamele yapamaz. Bu faaliyetler do rudan e itim ve ö retime ili kin olabilece i gibi, sosyal ve benzeri faaliyetler de olabilir.

Madde 13 – E itim ve Ö retimde Ayrımcılık Yasa ının stisnaları

- a) Yapılan farklı muamele, e itsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlıyorsa ve bu amaca varmak için uygun ve gerekliyse, farklı muamele ayrımcılık te kil etmez.
- b) Ya a dayalı farklı muamele, me ru bir amacın olması ve farklı muamelenin bu amaca varmak için uygun, gerekli ve orantılı olması halinde ayrımcılık te kil etmez.
- c) Belli bir dine ili kin e itim ve ö retim yapan kurumlara, sadece o dine mensup ki ilerin kabulü ayrımcılık te kil etmez.

GEREKÇE

Bazı e itim ve ö retim kurumları ve faaliyetleri, belli bir ya grubuna yönelik olarak örgütlenmi veya düzenlenmi olabilir. Bu hallerde me ru bir amacın olması ve yapılan farklı muamelenin ölçülü olması halinde, ya a dayalı olarak farklı muamele yapılması ayrımcılık te kil etmeyecektir.

Kanun'da belirtilen ko ulların varsa, din e itimi ve ö retiminin sadece o dine mensup ki ilere yönelik olarak sunulması ayrımcılık te kil etmeyebilecektir.

Ayrımcılı m yasaklandı ı hangi niteli e dayanırsa dayansın, muamele söz konusu nitelik bakımından daha dezavantajlı konumdaki ki iler bakımından e itsizlikleri azaltmayı veya ortadan kaldırmayı amaçlıyorsa, söz konusu farklı muamele ayrımcılık te kil etmeyecektir.

Madde 14 – Sa lık Hizmetleri

Sa lık hizmetleri sunan kamu kurumları ile özel gerçek ve tüzel ki iler, yürüttükleri hiçbir faaliyet bakımından, a a ıda sayılan ki iler aleyhine ayrımcılık yapamaz.

- a) Sa lık hizmetlerinden yararlanmakta olan ki i;
- b) Sa lık hizmetlerinden yararlanmak üzere ba vuran ki i;
- c) Sa lık hizmetlerinden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere ba vuran ki inin yakınları;
- d) Sunulan sa lık hizmetleri veya hizmeti sunan ki i veya kurum hakkında bilgi almak isteyen ki i.

Yukarıda sayılan kişilerin engelli olması halinde, sağlık hizmetleri sunan gerçek ve tüzel kişilerin makul uyumla anlaşma yapmaması da ayrımcılık olarak tanımlanır.

GEREKÇE

Sağlık hizmetlerinden yararlanmak, kişinin herhangi bir niteliğe sahip olmasını gerektirmez. Bu nedenle, sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde, keyfi olarak kişiye ait bazı niteliklere dayanmak ayrımcılık teşkil edecektir.

Madde 15 – Sağlık Hizmetlerinde Ayrımcılık Yasasının İlkeleri:

Yapılan farklı muamele, eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlıyorsa ve bu amaca ulaşmak için uygun ve gerekliyse, farklı muamele ayrımcılık teşkil etmez.

Farklı muamele, belirli bir amacın olması ve farklı muamelenin bu amaca ulaşmak için uygun, gerekli ve orantılı olması halinde ayrımcılık teşkil etmez.

GEREKÇE

Sağlık hizmetlerinden yararlanmak bakımından bazı gruplar özellikle dezavantajlı konumdadır. Ayrımcılığın yasaklanması hangi niteliğe dayanırsa dayansın, muamele daha dezavantajlı konumdaki kişilerin bakımından eşitsizlikleri azaltmayı veya ortadan kaldırmayı amaçlıyorsa, söz konusu farklı muamele ayrımcılık teşkil etmeyecektir.

Madde 16 - Ulaştırma Hizmetleri

Ulaştırma hizmetleri sunan kamu kurumları ile özel gerçek ve tüzel kişiler, yürüttükleri hiçbir faaliyet bakımından, aşağıda sayılan kişiler aleyhine ayrımcılık yapamaz.

- a) Ulaştırma hizmetlerinden yararlanmakta olan kişiler;
- b) Ulaştırma hizmetlerinden yararlanmak üzere başvuran kişiler;
- c) Sunulan ulaştırma hizmetleri veya hizmeti sunan kişi veya kurum hakkında bilgi almak isteyen kişiler.

Ulaştırma hizmetlerinin tasarlanması ve sunulmasında işitme, görme ve ortopedik engelliler ile diğer engel gruplarına dahil olanlar gözetilerek, hizmetin erişilebilir olması için gerekli tedbirlerin alınması zorunludur.

GEREKÇE

Ulaştırma hizmetlerinden yararlanmak, kişinin herhangi bir niteliğe sahip olmasını gerektirmez. Bu nedenle, ulaştırma hizmetlerinin yürütülmesinde, keyfi olarak kişiye ait bazı niteliklere dayanmak ayrımcılık teşkil edecektir.

Ulaştırma hizmetleri bakımından önemli bir husus, belli standartlara uyulmadığı takdirde, bu hizmetlerin farklı gruplardaki engelliler bakımından erişilebilir olmayacağıdır. Görme engelliler bakımından sesli uyarılar, işitme engelliler bakımından görsel uyarılar ve fiziksel engelliler bakımından rampa, tuvalet vs. uyarlamaları,

engellilerin ula tırma hizmetlerinden ba ımsız ve insan onuruna uygun ekilde yararlanmasının önko ullarıdır.

Madde 17 - İleti im

İleti im hizmetleri sunan kamu kurumları ile özel gerçek ve tüzel ki iler, yürüttükleri hiçbir faaliyet bakımından, a a ıda sayılan ki iler aleyhine ayrımcılık yapamaz.

- a) İleti im hizmetlerinden yararlanmakta olan ki i;
- b) İleti im hizmetlerinden yararlanmak üzere ba vuran ki i;
- c) Sunulan ileti im hizmetleri veya hizmeti sunan ki i veya kurum hakkında bilgi almak isteyen ki i.

İleti im hizmetlerinin tasarlanması ve sunulmasında, farklı engel grupları gözetilerek, ileti im araçlarını ve sunulan ileti im hizmetinin eri ilebilir olmasının sa lanması zorunludur.

GEREKÇE

İleti im hizmetlerinden yararlanmak, ki inin herhangi bir niteli e sahip olmasını gerektirmez. Bu nedenle, ileti im hizmetlerinin yürütülmesinde, keyfi olarak ki iye ait bazı niteliklere dayanmak ayrımcılık te kil edecektir.

İleti im hizmetleri bakımından önemli bir husus, belli standartlara uyulmadı ı takdirde, bu hizmetlerin farklı gruptaki engelliler bakımından eri ilebilir olmayaca ıdır. Görme engelliler bakımından hizmetin sesli ve/veya kabartma yazı ile sunulması, i itme engelliler için yazılı veya i aret dili ile sunulması veya zihinsel engelliler için kolay anla ılabilir ve kullanılabilir biçimde sunulması, engellilerin ileti im hizmetlerinden ba ımsız ve insan onuruna uygun ekilde yararlanmasının önko ullarıdır.

Madde 18- Konaklama ve di er turistik hizmetler

Konaklama ve di er turistik hizmetleri sunan kamu kurumları ile özel gerçek ve tüzel ki iler, yürüttükleri hiçbir faaliyet bakımından, a a ıda sayılan ki iler aleyhine ayrımcılık yapamaz.

- a) Konaklama hizmetlerinden yararlanan ki i;
- b) Konaklama hizmetlerinden yararlanmak üzere ba vuran ki i;
- c) Turistik bir hizmetten yararlanan ki i;
- d) Turistik bir hizmetten yararlanmak üzere ba vuran ki i;
- e) Sunulan konaklama veya di er turistik hizmetler ile hizmeti sunan ki i veya kurum hakkında bilgi almak isteyen ki i.

Konaklama hizmetleri ile di er turistik hizmetlerin tasarlanması ve sunulmasında, farklı engel grupları gözetilerek, hizmetlerin ve hizmetin sunuldu u yerlerin eri ilebilir olmasının sa lanması zorunludur.

GEREKÇE

Konaklama hizmetleri ile di er turistik hizmetlerden yararlanmak, ki inin herhangi bir niteli e sahip olmasını gerektirmez. Bu nedenle, bu hizmetlerin yürütülmesinde, keyfi olarak ki iye ait bazı niteliklere dayanmak ayrımcılık te kil edecektir.

Konaklama hizmetleri ile di er turistik hizmetler bakımından önemli bir husus, belli standartlara uyulmadı ı takdirde, bu hizmetlerin farklı gruplardaki engelliler bakımından eri ilebilir olmayacağıdır. Bu hizmetlerin eri ilebilirlik standartlarına uygun ekilde tasarlanması ve sunulması, engellilerin bu hizmetlerden ba ımsız ve insan onuruna uygun ekilde yararlanmasının önko ullaıdır.

Madde 19 - Konaklama ve di er turistik hizmetlerde Ayrımcılık Yasa ının stisnası

Cinsiyete ve ya a dayalı farklı muamele, me ru bir amacın olması ve farklı muamelenin bu amaca varmak için uygun ve gerekli orantılı olması halinde ayrımcılık te kil etmez.

GEREKÇE

Bazı konaklama hizmetleri ile turistik hizmetler, sadece tek bir cinsiyetten ki ilere yönelik olarak tasarlanıp, sunulabilece i gibi, iki cinsiyetten ki ilere de sunulmakla birlikte farklı yerlerde ve farklı içeriklerle sunulabilir. Burada sadece kadınların konakladığı pansiyon ve sı nıma evleri ile hamam, masaj vs. hizmetler örnek olarak verilebilir. Benzer ekilde, sadece çocuklara, gençlere veya ya lılara yönelik hizmetler de mümkündür. Burada yapılan farklı muamele, amacının me ru olması ve ölçülü olması halinde ayrımcılık te kil etmeyecektir.

Madde 20- Sosyal hizmetler

Sosyal hizmetler sunan kamu kurumları ile bu nitelikteki hizmetleri sunan özel gerçek ve tüzel ki iler, yürüttükleri hiçbir faaliyet bakımından, a a ıda sayılan ki iler aleyhine ayrımcılık yapamaz.

- a) Sosyal hizmetlerden yararlanan ki i;
- b) Sosyal hizmetlerden yararlanmak üzere ba vuran ki i;
- c) Sunulan sosyal hizmetler ile hizmeti sunan ki i veya kurum hakkında bilgi almak isteyen ki i.

Sosyal hizmetlerin tasarlanması ve sunulmasında, farklı engel grupları gözetilerek, hizmetlerin ve hizmetin sunuldu u yerlerin eri ilebilir olmasının sa lanması zorunludur.

GEREKÇE

Sosyal hizmetler, özellikle toplumun dezavantajlı kesimleri bakımından temel önemdedir. Ayrımcılık nedeniyle dezavantajlı hale gelen toplum kesimleri bakımından da durum böyledir. u halde, sosyal hizmetlerden yararlanmaya en fazla ihtiyaç gösteren toplum kesimlerinin, bu alanda ayrımcılığa karşı korunması zorunludur.

Sosyal hizmetlerden yararlanma gereksinimi, engelli kişilerde en üst düzeydedir. O nedenle sosyal hizmetlerin tümünün her türlü engel grubunun erişimine uygun şekilde tasarlanması ve sunulması, ayrımcılık yasasının bir gereğidir.

Madde 21 – Sosyal Hizmetlerde Ayrımcılık Yasasının İstisnaları

Cinsiyete ve yaşa dayalı farklı muamele, meruh bir amacın olması ve farklı muamelenin bu amaca varmak için uygun ve gerekli orantılı olması halinde ayrımcılık teşkil etmez.

GEREKÇE

Sosyal hizmetlerin tasarlanması ve sunulmasında cinsiyet ve yaşın gözönüne alınması bir vakıdır. Sosyal hizmetlerin farklı cinsiyet ve yaşta olanların farklı ihtiyaçlarına yönelik şekilde tasarlanması ve sunulması halinde, farklı muamelenin meruh bir amaca dayanması ve ölçülü olması koşuluyla, ayrımcılıktan bahsedilemez.

Madde 22 - Sosyal güvenlik ve ödenekler

Sosyal güvenlik ve ödeneklerle ilgili olarak, aşağıda sayılan kişiler aleyhine ayrımcılık yapılamaz.

- a) Sosyal güvenlik ve ödeneklerden yararlanan kişiler;
- b) Sosyal güvenlik ve ödeneklerden yararlanmak üzere başvurmuş kişiler;
- c) Sosyal güvenlik ve ödenekler ile bunları sağlayan kurum hakkında bilgi almak isteyen kişiler.

GEREKÇE

Sosyal güvenlik ve ödenekler söz konusu olduğunda, ayrımcılığın yasaklandığı nedenler belirleyici nitelikte değildir. O nedenle sosyal güvenlik ve ödenekler bakımından ayrımcılık yasaklanmamıştır.

Madde 23 - Yargı hizmetleri

Yargı hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin hiçbir faaliyette, aşağıda sayılan kişiler aleyhine ayrımcılık yapılamaz.

- a) Yargı hizmetinden yararlanan kişiler;
- b) Yargı hizmetinden yararlanmak üzere başvurmuş kişiler;

- c) Yargı hizmetinin yerine getirilmesinden etkilenen ki i;
- d) Yargı hizmetinin yerine getirilmesini kolayla tıran ki i;
- e) Yargı hizmetleri hakkında bilgi almak isteyen ki i;
- f) Yargı hizmetlerinin yürütüldü ü yerlerde bulunan di er herhangi bir ki i.

GEREKÇE

“Kanun önünde e itlik” ilkesinin do al bir unsuru olarak, yargı hizmetlerinin ayrımcılı ın yasaklandı ı unsurlara dayanılmaksızın yürütülmesi gerekmektedir. Bunun da ötesinde toplumun dezavantajlı kesimleri bakımından adalete eri im ve yargı hizmetlerinden yararlanma, di erleri yanında kendilerini dezavantajlı konuma iten unsurlarla mücadele edebilmelerinin de önko ulu niteli indedir. O nedenle, yargı hizmetleri bakımından ayrımcılı ın yasaklanması ola an ve zorunludur.

Madde 24- Di er hizmetler

Yukarıda sayılan hizmetler dı ında kalan ve kamu hizmeti niteli inde olan veya kamuya açık olarak sunulan hizmetlerle ilgili olarak, a a ıda sayılan ki iler aleyhine ayrımcılık yapılamaz.

- a) Hizmetlerden yararlanan ki i;
- b) Hizmetlerden yararlanmak üzere ba vuran ki i;
- c) Sunulan hizmetler veya hizmeti sunan ki i veya kurum hakkında bilgi almak isteyen ki i.

GEREKÇE

Gerek kamu hizmetleri, gerekse kamu hizmeti niteli inde olan veya kamuya açık sunulan hizmetler, keyfilikten uzak ekilde herkese sunulması taahhüt edilen hizmetlerdir. Her ne kadar bu hizmetlerin sunulması bakımından bazı ölçütler ve bedeller söz konusu olabilirse de, bunlar hiçbir zaman ayrımcılı ın yasaklandı ı nedenlere dayanamaz. Bu nedenle, bu Kanun’un önceki maddelerinde açıkça sayılan hizmetler dı ındaki hizmetlerin de ayrımcılık yasa ına ve e itlik ilkesine uygun olarak tasarlanması ve sunulması gereklidir. Engellilerin bu hizmetlerden yararlanabilmesi, bu hizmetlerin farklı engel grupları gözetilerek tasarlanmasına ve sunulmasına ba lıdır. Aksi halde, engelliler, bu hizmetlerden yararlanamayacaklardır.

Madde 25- Kolluk faaliyetleri

Herkesin kolluk hizmetlerinden ve kollu un korumasından e it yararlanma hakkı vardır.

Kolluk yetkilerinin kullanılması sırasında, 1. maddede sayılan temellere dayalı ayırım yapılamaz.

Kollu un ki i hak ve özgürlüklerini sınırlama sonucu do uran yetkilerini 1. maddede sayılan temellere dayanarak a ması veya yetkisi olmadı ı halde aynı temellere dayanarak ki i hak ve özgürlüklerini sınırlaması durumunda, bir üst disiplin cezası verilir.

Kolluk hizmeti veren kurum ve kurulu lar, her yıl ayrımcılıkla mücadele için aldıkları tedbirler hakkında hazırlayacakları raporu Kurum'a sunarlar.

GEREKÇE

Madde 26 - Kamuya açık alanlar ve binalar

Kamu hizmetlerinin sunuldu u alanlar ve binalara, kamu hizmeti niteli inde olan veya kamuya açık olarak sunulan hizmetlerin sunuldu u alanlar ve binalara ve di er kamuya açık alanlara eri imde ayrımcılık yapılamaz.

GEREKÇE

Kamuya açık alanlar ve binalar, herhangi bir nitelik gözetilmeden herkesin eri imine açık, ortak kullanım alanlarıdır. Bunun, uygulamada da böyle olması zorunludur. Engellilerin bu alan ve binalara eri ebilmesi, bu alan ve binaların farklı engel grupları gözetilerek tasarlanmasına ba lıdır. Aksi halde, engelliler, bu alan ve binalardan ve buralarda sunulan hizmetlerden yararlanamayacaklardır.

Madde 27 – Spor ve kültürel faaliyetler

Spor ve kültürel faaliyetler ile ilgili olarak, a a ıda sayılan ki iler aleyhine ayrımcılık yapılamaz.,

- a) Profesyonel veya amatör olarak spor ve kültürel faaliyetlerde bulunan ki i;
- b) Profesyonel veya amatör olarak spor ve kültürel faaliyetlerde bulunmak üzere ba vuran ki i;
- c) Spor ve kültürel faaliyetlere seyirci olarak katılan veya katılma talebi olan ki i;
- d) Spor ve kültürel faaliyetleri yürüten ki i veya kurumların faaliyetleri hakkında bilgi almak isteyen ki i;

e) Amatör olarak spor ve kültürel faaliyetlerde yönetici olanlar veya olmak üzere bakanlık tarafından belirlenen kişilerdir.

GEREKÇE

Spor ve kültürel faaliyetler, ister amatör isterse profesyonel olarak yürütülsün, bunlara herhangi bir sıfatla katılım, ayrımcılığın yasaklandığı niteliklerden birine dayanılarak, keyfi olarak sınırlanamaz ve engellenemez.

Engellilerin bu faaliyetlerden herhangi bir sıfatla yararlanabilmesi, bu faaliyetlerin ve bunların yürütüldüğü yerlerin farklı engel grupları gözetilerek tasarlanmasına ve sunulmasına bakanlıktır. Aksi halde engelliler, bu faaliyetlerde yer alamayacaklardır.

Madde 28 - Taahhüt ve taahhüt malların kiralanması, satışı ve devri

Konut da dahil olmak üzere, kamuya açık şekilde taahhüt ve taahhüt mal sunan kamu kurumları ile özel gerçek ve tüzel kişiler ve bu kişiler tarafından yetkilendirilmiş diğer gerçek veya tüzel kişiler bu malları edinmek veya kiralamak isteyenler ile bunlar hakkında bilgi almak isteyenler aleyhine, bunların kiralanması, bunlara ilişkin kira akdinin koşullarının belirlenmesi, kira akdinin yenilenmesi veya sona erdirilmesi, satışı ve devri süreçlerinin hiçbirinde ayrımcılık yapamaz.

GEREKÇE

Türk Ceza Kanunu'nun 122. maddesi, kişiler arasında ayırım yaparak "bir taahhüt veya taahhüt malın satılmasını veya devrini engellemeyi" suç saymıştır. Ancak, söz konusu hüküm sadece 3. kişilerin fiillerini düzenlemesi, hem de kiralamaya ilişkin bir düzenleme getirmemesi nedeniyle yetersizdir. Ayrıca ispat yükünün yer de iştirinin söz konusu olmaması nedeniyle, etkili olması olasılığı düşüktür.

Belirtilen nedenlerle, kira, satış ve devir işlemlerinin tarafları arasında ayrımcılık yapılmasının yasaklanması ihtiyacı vardır. Yapılan düzenleme Türk Ceza Kanunu düzenlemesindeki eksikleri tamamlamayı amaçlamış ve daha kapsamlı bir ayrımcılık yasasını öngörmüştür.

Madde 29 – Sosyal yardım

Sosyal yardımların sağlanmasında, aşağıda sayılan kişiler aleyhine ayrımcılık yapılamaz.

- a) Sosyal yardım alan kişiler;
- b) Sosyal yardım almak üzere bakanlık tarafından belirlenen kişiler;
- c) Sosyal yardımlar hakkında bilgi almak isteyen kişiler.

GEREKÇE

Sosyal yardımlar, özellikle toplumun dezavantajlı kesimleri bakımından temel önemdedir. Ayrımcılık nedeniyle dezavantajlı hale gelen toplum kesimleri bakımından da durum böyledir. u halde, sosyal yardımlardan yararlanmaya en fazla ihtiyaç gösteren toplum kesimlerinin, bu alanda ayrımcılı a kar ı korunması zorunludur. Sosyal yardımlardan yararlanmak için bazı ölçütler benimsenmesi kabul edilebilir olmakla birlikte, bu ölçütlerin keyfi nitelik arz etmemesi için, ayrımcılı ın yasaklandı ı niteliklere dayanmaması gereklidir.

Madde 30 – Seçme ve seçilme hakkı dahil olmak üzere kamusal ya ama katılım

Seçme ve seçilme hakkı dahil olmak üzere kamusal ya ama katılım bakımından, hiç kimse aleyhine ayrımcılık yapılamaz.

GEREKÇE

Seçme ve seçilme hakkı dahil olmak üzere kamusal ya ama katılım, ki ilerin kendi kaderlerini tayin hakkının temel unsurudur. Bu alanda ayrımcılı ın yasaklanması, ayrımcılık nedeniyle dezavantajlı hale gelmi olan toplum kesimlerinin, toplumsal ya amı dönü türecek araçlarla donatılması anlamına gelece inden, bu alanda ayrımcılı ın yasaklanması zorunludur.

Her türlü seçim faaliyetleri ile kamusal ya ama katılımı sa layan di er araçlar, engelliler gözardı edilerek yapılandırıldı ndan, engellilerin kamusal ya ama etkin olarak katılmaları olana ı son derece azdır. Belirtilen nedenle, seçimlerin ve kamusal ya amın di er unsurlarının, farklı engel gruplarına uygun hale getirilmesi, bir zorunluluk olarak öngörölmü tür.

Madde 31 – Dernek, Vakıf, Sendika ve Meslek Örgütlerine Üyelik ve Bunların Faaliyetlerinden Yararlanma

Dernek, vakıf, sendika ve meslek örgütlerine üye olma, her türlü organlarına seçilme, üyelik imkanlarından yararlanma, üyeli ın sonlandırılması ve bunların faaliyetlerine katılma bakımından, hiç kimse aleyhine ayrımcılık yapılamaz.

GEREKÇE

Demokrasilerin olmazsa olmaz unsurları olan dernek, vakıf, sendika ve meslek örgütleri, bu vasıflarına uygun olarak, toplumun her kesimine açık olmalıdır. Bu açıklık üyeli e ilikin her husus ile, bunlarda yönetici sıfatıyla görev alabilmeyi ve dı arıdan faaliyetlerine katılabilmeyi de içermelidir.

Madde 32 – Yürürlükteki mevzuatın tanıdı ı di er her türlü hak

Bu Kanun'da belirtilenler yanında, yürürlükteki mevzuatın tanıdı ı di er her türlü hak bakımından da ayrımcılık yapılamaz.

GEREKÇE

Bu Kanun'da açıkça sayılmı olsun ya da olmasın, mevzuatın tanıdı ı di er her türlü haktan yararlanma da, keyfi ölçütlere, ba ka bir ifade ile ayrımcılı ın yasaklandı ı

nedenlere dayalı olarak sınırlandırılmaz. Devletin hukuk devleti olarak nitelendirilebilmesi, her türlü tasarrufun ve bu arada yasama tasarruflarının da me ru olmasına ba lıdır. Bu noktadan hareketle, hangi konuda olursa olsun mevzuatta tanınmı haklar bakımından ayrımcılık yasaklanmı tır. Söz konusu hükme göre, mevzuatın ayrımcı olmaması ve ayrımcı ekilde uygulanmaması zorunludur.

BÖLÜM III AYRIMCILIKLA MÜCADELE VE E TL K KURUMU

Madde 33- Ayrımcılıkla Mücadele ve E itlik Kurumu

Bu Kanunda ve ayrımcılıkla ilgili di er mevzuatla verilecek görevleri yerine getirmek üzere kamu tüzelki ili ine, idari ve mali özerkli e sahip Ayrımcılıkla Mücadele ve E itlik Kurumu kurulmu tur.

Milletlerarası hukuk ya da kanunlarla yasaklanan her türlü ayrımcılıkla mücadele Kurumun yetki alanındadır.

Kurum Ba bakanlıkla ili kilidir.

Kurum görevini yaparken ba ımsızdır. Hiçbir organ, makam, merci ve ki i Kurumun kararlarını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremez.

Kurumun merkezi Ankara'dadır.

GEREKÇE

Ayrımcılıkla Mücadele ve E itlik Kurumu, üstlendi i görevleri en iyi ekilde yerine getirebilmesi için kamu tüzel ki ili ine sahip ba ımsız bir kurum olarak düzenlenmi ve görevlerini yerine getirirken etki altına alınmasını engellemeye yönelik bir direktif hüküm konulmu tur. Ayrımcılıkla mücadelenin tek bir Bakanlıkla ilgili olmaması nedeniyle Kurum, Ba bakanlıkla ili kilendirilmemi tir. Kurumun görev alanının belirlenmesinde dünyadaki ayrımcılıkla mücadele alanındaki geli melerin izlenebilmesi ve Türk mevzuatındaki eksikliklerin bu konuda tereddüt do urmasını engellemek üzere milletlerarası hukuka açıkça atıfta bulunulmu tur. Böylece Anayasanın 90. Maddesindeki düzenlemenin yanı sıra milletlerarası hukukun di er bile enleri de ayrımcılıkla mücadele mevzuatının bir parçası olarak öngörölmü tür.

Madde 34- Kurumun Yetki ve Görevleri

Kurum,

- a) Ayrımcılı ın önlenmesi ve ortadan kaldırılması bilincini olu turmaya yönelik her türlü e itim, toplantı ve benzeri faaliyetlerde bulunur,
- b) Ayrımcılı ın önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına yönelik faaliyetlere her türlü deste i verir ve gerek gördü ünde bu faaliyetlere katılır,
- c) Re'sen ya da ba vuru üzerine ayrımcılık iddialarını inceler ve sonuçlandırır,
- d) Ayrımcılı a u radı ını iddia edenlere her türlü yardımda bulunur,
- e) Ayrımcılık iddiaları üzerine gerekti inde uzla tırma sürecini yürütür,
- f) Ayrımcılıkla ilgili yargı kararlarının gere i gibi uygulanmasını denetler,
- g) Talep üzerine yargı organlarına, kamu kurum ve kurulu larıyla özel ki ilere görüş bildirir,
- h) Ayrımcı uygulamalarla ilgili düzeltici i lemleri belirleyerek ilgili yerlere bildirir,
- ı) Kanunda öngörülen durumlarda idari para cezası verir,
- i) Yıllık ayrımcılık raporu hazırlayarak ilgili yerlere sunar ve bu raporu yayımlar,
- j) Ayrımcılı ın önlenmesi ve ortadan kaldırılması ile ilgili her türlü yolla yayınlar yapar,
- k) Dünya'da ulusal ya da uluslararası düzeyde çalı an benzeri i leve sahip kurumlarla ikili ve çok taraflı ili kiler kurar, uygun gördü ü kendi alanında çalı an uluslararası birliklere üye olabilir.
- l) Bu Kanunun uygulanması için gereken düzenleyici i lemleri yapar

ve Kanunlarla verilen di er i leri yapar.

Bu çerçevede, Kurum kendisine ula an ayrımcılık iddialarıyla ilgili her türlü incelemeyi yapma yetkisine sahiptir. Gerçek ve tüzel ki iler, Kurumun istedi i bilgi ve belgeleri

vermekle yükümlüdür. Bu belgelerin verilmemesi durumunda XXX TL'ye kadar idari para cezası uygulanır. Ayrımcılık uygulamalarına ilişkin bilgiler mesleki veya ticari sır kapsamında değerlendirilemez.

Kurum, uzmanları aracılığıyla yerinde inceleme yapabilir. Uzmanların çalışmaları süresince gerçek ve tüzel kişiler inceleme yerinde gereken koşulların sağlanmasından sorumludur. Yerinde inceleme sırasında bilgi ve belge toplayabilir, tanık dinleyebilir. Yerinde inceleme yapılan yerde mülki amirler Kurum uzmanlarına her türlü yardımcı yapmak ve yaptırmakla yükümlüdür. Yerinde inceleme için gerekli koşulların sağlanmaması ya da yerinde incelemenin herhangi bir biçimde engellenmesine yönelik fiillerin gerçekleştirilmesi durumunda XXX TL'ye kadar idari para cezası uygulanır.

GEREKÇE

Bu maddede Kurumun yetki ve görevleri sayılı ve kanunlarla Kuruma yeni görevler ve yetkiler verilebileceği öngörülmüştür. Kurumun faaliyetleri ve ayrımcılık iddialarını incelemesi sırasında ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgelerin verilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Bu bilgilerin mesleki ya da ticari sır olduğu gerekçesiyle verilmemesi engellenmiş ve bilgi ve belge verme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi durumunda idari para cezası öngörülmüştür. Ayrımcılık iddiasının özelliği gereği yerinde inceleme yapılması durumunda inceleme yapan Kurum uzmanlarına her türlü yardımcı yapılması ve incelemenin sağlıklı yapılabilmesi için de gerektiğinde mülki amirlerin yardımcı olacağı öngörülmüştür ve bu çerçevede yerinde incelemenin herhangi bir biçimde engellenmesine yönelik fiiller nedeniyle idari para cezası uygulanması benimsenmiştir.

Madde 35- Tekilat

Kurum; Etik Kurulu, Etik Danışma Kurulu, Bakanlık, Hizmet Birimleri ve bölge müdürlüğü olarak tekilatlanan tarafta tekilatından oluşur.

GEREKÇE

Ayrımcılıkla Mücadele ve Etik Kurumu üstlendiği görevleri ülke çapında yerine getirebilmesi için merkezde Etik Kurulu, Etik Danışma Kurulu, Bakanlık ve Hizmet Birimlerinden, tarafta ise ihtiyaca göre belirlenecek bölge müdürlüklerinden oluşan bir tekilat olarak düzenlenmiştir. Hizmet gereklerine göre oluşturulacak hizmet birimlerinin

bu maddede teker teker sayılması yoluna gidilmeyerek bunların hizmet gereklerine göre belirlenmesi için takdir yetkisi tanınmıştır.

Madde 36- E itlik Kurulunun Olu umu ve Kurul Üyeleri

Kurul;

Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek iki üye,

Meclis İnsan Hakları Komisyonu tarafından iktidar partisi ya da partileri ile TBMM'de grubu bulunan siyasi partiler tarafından gösterilecek birer aday arasından belirlenecek iki üye,

Başbakan tarafından ayrımcılık konusunda çalışmaları olanlar arasından belirlenecek bir üye,

Yargıtay ve Danıştay genel kurullarınca kendi kurumları içinden belirlenecek birer üye,

Türk Tabipleri Birliği, Türkiye Barolar Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği tarafından belirlenecek birer üye,

Sosyal ve Ekonomik Konsey tarafından kamu çalışanları, işçi ve işveren sendikalarına üye olanlar arasından belirlenecek birer üye,

İnsan hakları ve ayrımcılık konusunda uzmanlık ve yayınlara sahip Üniversite öğretim elemanları arasından Üniversitelerarası Kurul tarafından belirlenecek iki üye,

E itlik Danışma Kurulu tarafından insan hakları ve ayrımcılık konusunda faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşu üyeleri arasından belirlenecek üç üye

olmak üzere 18 üyeden oluşur.

Yeniden seçilmek mümkün değildir. Cumhurbaşkanı ve Meclis İnsan Hakları Komisyonu tarafından belirlenecek üyelere biri kadın olmalıdır.

Kurul kendi üyeleri arasından dört yıllık bir süre için bir Başkan seçer. Kurul üyelerinin görev süresi altı yıldır. Üyelerin 1/3'ü 2 yılda bir yenilenir. Herhangi bir nedenle üyelerin boşalması durumunda boşalan üyelere aynı usule göre seçilen üye, yerine seçildiği üyenin görev süresini tamamlar.

Ba kan yardımcısı, Kurul uzmanları ve ayrımcılıkla mücadele ve etiklik alanında çalışmaları arasında Ba kanın önerisi üzerine Kurul tarafından atanır. Ba kan yardımcısı tam zamanlı olarak çalışır ve Kurum faaliyetlerinin yerine getirilmesinden Ba kana karşı sorumludur. Ba kan yardımcısının Kurul üyeleri arasında atanması durumunda atanan üyenin kalan görev süresini doldurmak üzere aynı usulle yeni üye seçilir.

Kurul, en az ayda bir kez olmak üzere Ba kanın belirleyeceği takvime göre toplanır. Kurul üyelerinin 1/3'ünün yazılı başvurusu üzerine Ba kanın Kurulu toplantıya çağırması zorunludur.

Kurul en az on kişi ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Etiklik halinde, Ba kanın oyuna ağırlık verilir.

Kurulun sekreteryaya hizmetleri Ba kan yardımcısı tarafından yürütülür. Ba kan yardımcısı, Kurul toplantılarına oy hakkı olmaksızın katılabilir.

Kurul Ba kan ve üyelerinin aylık ücretleri, en yüksek devlet memurunun her türlü ödemeler dahil ücretlerinin iki katını geçmemek üzere Ba bakanlığının teklifi ile Bakanlar Kurulunca tespit olunur. En yüksek devlet memuruna ödenenlerden gelir vergisine tabi olmayanlar bu Kanuna göre de gelir vergisine tabi tutulmaz.

Kurul Ba kan ve üyelerinin Kurulda görev yaptıkları sürede eski görevleriyle olan ilişkileri kesilir. Ancak kamu görevlisi iken üyeliğe atananların geldikleri kadrolar saklı tutulur, bunların memuriyete giriş artılarını kaybetme dışında herhangi bir nedenle görevlerinin sona ermesi, görevden ayrılma isteğinde bulunması veya görev sürelerinin dolması durumunda otuz gün içinde eski kurumlarına başvurmaları halinde ilgili bakan veya atamaya yetkili diğer makamlar tarafından saklı tutulan kadroya atanırlar. Kurul üyeliğinde geçen süre yeniden atandıkları bu kadroda geçmi sayılarak her türlü haktan yararlandırılırlar.

GEREKÇE

Ayrımcılıkla mücadelenin önemi dikkate alınarak Kurul üyelerinin farklı kesimlerin temsiline imkan sağlayacak biçimde seçilmeleri öngörülmüştür. Kurumun faaliyet alanı tüm yasama, yürütme ve yargı etkinliklerini de kapsadığından bu organlar tarafından üye seçilmesi öngörülmüştür, konunun farklı alanlarındaki uzmanlıkları çerçevesinde Türk

Tabipleri Birli i, Türkiye Barolar Birli i, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birli i tarafından üye seçilmesi, ayrıca çalı ma hayatıyla ba lantılı olarak kamu görevlileri, i çi ve i veren sendikalarına üye olanlar arasından seçim yapılması benimsenmi tir. Ayrımcılıkla mücadele alanında faaliyette bulunan sivil toplum kurulu ları ve bu alanda çalı an ö retim elemanlarının da Kurul üyesi olmasına ve böylece bu alandaki bilgi birikiminin Kurula yansıtılmasına imkan tanınmı tır. Hem geni bir temsilin sa lanması hem de alandaki uzman ki ilerın Kurul üyesi olmasını sa lamak amacıyla Kurul üye sayısı 18 olarak belirlenmi tir. Üyelerin görev süresinin 6 yıl olarak belirlenmesi ve üyelerin 1/3'ünün 2 yılda bir yenilenece inin öngörülmesi ile Kurulda hem devamlılı m ve deneyim aktarımının sa lanması hem de Kurulun dinamik bir yapıya kavu ması hedeflenmi tir. Devamlılı m sa lanması açısından ayrıca bir Kurul Ba kan Yardımcısı seçilmesi öngörülerek Kurum faaliyetlerinin sürdürülmesinde üye sayısının çoklu undan kaynaklanabilecek sakıncaların önüne geçilmi tir.

Kurul toplantıları ve Kurulun karar alma usulüne ili kin olarak Kurulun çalı masını kolayla tırıcı ve tereddüt do masını engelleyici düzenlemeler yapılmı tır. Kurul üyelerinin güvencelerine ili kin düzenlemelerde Kurulun ba ımsız olarak çalı masını güvence altına alacak kurallar getirilmi tir.

Madde 37- E itlik Danı ma Kurulu

Kurula çalı malarında yardımcı olmak üzere üniversite, sendika, meslek örgütü, ilgili dernek ve vakıf temsilcileri ve ayrımcılıkla mücadele ve e itlik alanında faaliyette bulunan kamu kurulu ları ve ki iler arasından E itlik Danı ma Kurulu olu turulur.

E itlik Danı ma Kurulu'nun üye sayısı Kurul'un üye sayısının 4 katından fazla olamaz. Danı ma Kurulu yılda iki kez yeni üye ba vurularını de erlendirerek karara ba lar. Kararlar oy çoklu u ile alınır. Bo üyelik sayısının sınırlı olması durumunda en fazla oy alan kurulu lar yeleri iki yıl için seçilir, tekrar seçilmek mümkündür. E itlik Danı ma Kurulu

E itlik Danı ma Kurulu en az yılda iki kez olmak üzere Kurum Ba kanının ça rısı üzerine toplanarak ayrımcılıkla mücadele ve e itlik alanındaki çalı malar ve geli meleri de erlendirir, bu alanda olu turulacak eylem planlarına ili kin önerilerini hazırlar. E itlik Danı ma Kurulunun önerileri Kurum çalı malarında öncelikle dikkate alınır.

E itlik Danı ma Kurulu üyelerine her toplantı için ne kadar ücret ödenece i ve yolluk verilece i Bakanlar Kurulu kararında gösterilir.

GEREKÇE

E itlik Danı ma Kurulu, Kurulun çalı malarına yardımcı olmak ve ayrımcılıkla mücadele alanındaki bilgi birikimini Kurulun kullanımına sunmak amacıyla bu alandaki çe itli kesimleri ve uzmanlı ı temsil edecek bir yapıda olu turulmu tur. E itlik Danı ma Kurulunun üyelerinin ihtiyaca göre belirlenebilmesi için Kurula yetki tanınmı tır. E itlik Danı ma Kurulunun yılda en az iki kez toplanarak ayrımcılıkla mücadele çalı malarını de erlendirmesi ve eylem planları hazırlaması öngörölmü tür. Böylece Kurulun çalı malarının yönlendirilmesinde alanında uzman bir danı ma kurulunun olu turulması hedeflenmi tir.

Madde 38- Hizmet Birimleri ve Bölge Müdürlükleri

Kurumun hizmet birimleri daire ba kanlıkları ekinde örgütlenen ana hizmet birimleri, danı ma ve yardımcı hizmet birimlerinden olu ur. Hizmet birimlerinin ve Bölge Müdürlüklerinin kurulu ve görevleri bu Kanunda belirlenen esaslara uygun olarak Kurul tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

GEREKÇE

Klasik idari yapılanmanın ayrımcılıkla mücadele alanının ihtiyaçlarına tam olarak hizmet etmemesi nedeniyle Kurumun hizmet birimlerinin ve ta ra te kilatının, bu alanın özellikleri dikkate alınarak ihtiyaca göre Kurul tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi hedeflenmi tir.

Madde 39- Kurum Personeli

Kurum hizmetlerinin gerektirdi i asli ve sürekli görevler, idari hizmet sözleşmesi ile sözleşmeli olarak istihdam edilen personel eliyle yürütölür. Kurum emrinde yeteri kadar uzman meslek personeli ile kariyer dı ı ihtisas personeli çalı tırılabilir.

Kurum personeli ücret ve mali haklar dı ında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabidir. Kurul, ihtiyaca uygun kurulu ve kadro statülerinin düzenlenmesinde serbesttir. Kadroların iptali ve ihdası Kurulca yapılır.

Kurum personelinin ücret ve diğer mali hakları, Kurul Başkan ve üyelerinin ücretleri dikkate alınarak ve bunlarda değişiklik yapılmasına ilişkin esaslar çerçevesinde Başkanlık teklifi üzerine Kurulca belirlenir.

GEREKÇE

Kurum hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin idari hizmet sözleşmesi ile istihdam edilen personel eliyle yürütülecek öngörülerek ayrımcılıkla mücadele alanında uzman kişilerin istihdamına imkan tanınması ayrıca idari hizmet sözleşmesiyle istihdam yolunun benimsenmesiyle çalışanlar için güvence getirilmiştir. Ayrımcılıkla mücadele alanında uzman kişilerin yanı sıra bu alanda yetiştirilecek kişiler açısından da özendirici olması için Kurum personeli Devlet Memurları Kanunundan ayrı bir ücret rejimine tabi tutulmuş ve bu konuda Kurula yetki tanınmıştır.

Madde 40- Başvuru ve Kurumun Re'sen Harekete Geçmesi

Ayrımcılık iddiasında bulunan herkes Kuruma başvurabilir. Başvurular, yazılı dilekçe, elektronik posta, tutanağa geçirilen sözlü başvuru yolları ile yapılabilir. Kuruma, bütün operatörlerden ücretsiz olarak ulaşılabilecek bir başvuru hattı tahsis edilir.

Kurul'a yapılan başvurular her türlü dava açma süresini durdurur.

Başvuruya ilişkin usuller, hak düsturücü sonuçlar doğurmayacak ve engellilerin başvurularını kolaylaştıracak biçimde Kurum tarafından düzenlenir.

Kurum, ayrımcı uygulamalardan herhangi bir yolla haberdar olması ya da ayrımcılık şüphesinin bulunması durumunda re'sen harekete geçebilir. Ayrımcı uygulamanın mağdurunun ahsen belirlenebilir olduğu durumlarda ilgilinin rızasının alınması şarttır.

Ayrımcılık konusunda ya da ayrımcılık yasası kapsamındaki alanlarda çalışan dernek ve vakıflar ile kamu kuruluşları belli bir şekilde ayrımcılık uygulandı ya da kurumsallaştıran ayrımcılık uygulamalarının olduğu iddiasıyla mağdur adına Kuruma başvurabilir. Ayrımcı uygulamanın mağdurunun ahsen belirlenebilir olduğu durumlarda ilgilinin rızasının alınması şarttır.

Kuruma yapılacak başvurularında gerekli görülürse maddeler veya maddelerin kimlik bilgileri gizli tutulabilir.

GEREKÇE

Ayrımcı uygulamaların ve ayrımcılık iddialarının Kurum tarafından araştırılabilmesi için herkesin Kuruma çeşitli yollarla başvuru yapabilmesine ve Kurum tarafından re'sen inceleme yapılmasına imkan tanınmıştır. Başvuru usulünün hak düşürücü olmayacak ve başvuruları kolaylaştıracak biçimde Kurum tarafından belirlenmesi öngörülmüştür. Ayrıca ayrımcılıkla mücadele ile ilgili kurulların da Kuruma başvuru yapması yolu öngörülmüştür. Ancak ayrımcılığa uğrayan kişilerin zarar görmesinin engellenmesi için Kurumun re'sen harekete geçmesinde ya da maddeler dışındaki tarafından yapılacak başvurularında, maddelerin belirlenebilir olduğu durumlarda maddelerin rızasının alınması artı getirilmiştir.

Madde 41- Ayrımcılık İddiaları Üzerine Verilecek Kararlar

Ayrımcılık iddiasının araştırılmasında her aşamada kurum tarafından taraflara uzlaşma önerilebilir ya da tarafların isteği üzerine uzlaşma süreci başlatılabilir. Uzlaşma, ayrımcı uygulamaya son verilmesi veya maddeler açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebileceği gibi maddelerin belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde de olabilir. Taraflarca kabul edilen ve Kurum yetkililerince onaylanan tazminat içeren uzlaşma belgeleri icra daireleri yoluyla hiçbir harç ve masrafa tabi olmaksızın takibe konulabilir.

Tarafların uzlaşma yoluna gitmemesi durumunda Kurum ayrımcılık iddiasını araştırır. Tarafların dinlenmesi ve gerekli bilgi ve belgelerin araştırılması sonucunda başvurunun reddedilmesine ya da haklı olduğu karar verilir. Etik Kurulu, ayrımcı uygulamanın etki ve sonuçlarının ağırlıklı olarak XXX TL'den XXXX TL'ye kadar idari para cezası uygular.

Kurum, maddelerin haklarını araması için her türlü kolaylığı sağlar. Maddelerin yapabileceği başvurular konusunda bilgilendirir ve bu başvuruları yapması için parasal destek ve avukatlık hizmetlerinde yardım da dâhil olmak üzere her türlü desteği sağlar. Kurum rızası olması koşuluyla maddelerin temsilen adli yargı yerlerinde dava açabileceği

gibi, ayrımcılık yaratan düzenleyici ya da birel idari i lemlere kar ı idari yargı yerlerine ba vurabilir.

Kurum, saptadı ı ayrımcı uygulamalarla ilgili suç duyurusunda bulunabilir.

Madde 42- spat yükü

Ayrımcılık iddiasıyla Kurum'a, adli veya idari yargı organlarına yapılan ba vurulara ili kin idari ve yargısal usullerin uygulanmasında ispat yükü, iddianın açıkça dayanaktan yoksun bulundu u veya ba vuru hakkının kötüye kullanıldı ı haller di nda, ayrımcılık yaptı ı iddia edilen ki i veya kuruma aittir. Ceza yargılamasında bu hüküm uygulanmaz.

GEREKÇE

Ayrımcı uygulamaların olabildi ince kısa sürede ortadan kaldırılabilmesi için Kuruma tarafları uzla tırma yetkisi tanınmı tır. Uzla ma yoluyla hazırlanan anla maların etkin biçimde uygulanması için bunların ba kaca bir i leme gerek kalmaksızın takibe konulabilece i kabul edilmi tir. Ayrımcılık iddiasının uzla ma yoluyla sonuçlandırılmaması üzerine Kurumun iddianın do ru oldu unu saptaması durumunda ma dura her türlü yardımı yapması, bu çerçevede bilgilendirme, parasal destek, avukatlık hizmeti sa lanması, ma dur adına dava açılması gibi yollara ba vurması öngörölmü tür. Kuruma ayrımcılık yaratan düzenleyici ya da birel idari i lemlere kar ı dava açma ve saptadı ı ayrımcı uygulamalarla ilgili suç duyurusunda bulunma imkanı tanınmı tır.

Madde 43- Yargı Kararlarının Uygulanmasını Denetleme

Kurum, ayrımcı uygulamalarla ilgili tazminat dı ndaki yargı kararlarının gereklerinin yerine getirilmesini denetler ve raporlar. Bu kararların uygulanmaması durumunda ilgili gerçek ve tüzelki iye, ayrımcı uygulamanın etki ve sonuçlarının a ırlı ı oranında **XXX** TL'den **XXXX** TL'ye kadar idari para cezası uygulanır. dari para cezası verilmesi ilgili gerçek ve tüzel ki inin yargı kararını uygulama yükümlülü ünü ortadan kaldırmaz. Yargı kararlarının uygulanmamasında ısrar edilmesi durumunda idari para cezası bir önceki cezanın iki katı olarak uygulanır.

Kamu kurum ve kurulu ları tarafından ödenecek idari para cezalarının ayrımcı uygulamalardan sorumlu kamu görevlisi ya da görevlilerine rücu edilmesi zorunludur.

GEREKÇE

Ayrımcı uygulamalarla ilgili tazminat dı ndaki yargı kararlarının gereklerinin yerine getirilmesinde Kuruma denetleme yetkisi tanınmı tır. Böylece ayrımcılıkla ilgili yargı kararlarının uygulanmasının takip edilmesi ve yeni yargı süreçlerine gerek kalmaksızın ayrımcı uygulamaya son verilmesi ve etkilerinin giderilmesi hedeflenmi tir. Yargı kararlarının gere i gibi uygulanmaması durumunda idari para cezası öngörölmü ancak idari para cezasının ödenmesinin ayrımcı uygulamaya son verme yükümlülü ünü ortadan kaldırmayaca ı ve yargı kararlarının uygulanmamasında ısrar edilmesi durumunda ihlal sona erdirilinceye kadar her seferinde bir önceki cezanın iki katı olmak üzere idari para cezası verilece i kabul edilmi tir.

Madde 44- Kamu Kurumve Kurulu larının Denetlenmesi

Kurum kamu kurulu larındaki uygulamaları denetler ve ayrımcı olabilecek uygulamalara ili kin düzeltici önlemlerin alınmasını sa lamaya yönelik çalı malar yapar. Her kamu kurulu unda bu alanda E itlik Kurumu'nun muhatabı olacak bir sorumlu bulunur. Kurumun taleplerine derhal cevap verilir ve öngörölen düzeltici önlemler alınır.

Kolluk te kilatı Kurum tarafından olu turulacak özel bir birim tarafından bu Kanun kapsamındaki ihlal iddiaları yönünden izlenir. Kurum kolluk yetkilerinin kullanılmasından kaynaklanan ikayetleri toplayarak raporlar ve raporlarını düzeltici önlemlerin alınması için ilgili birimlere gönderir. Bu raporlar üzerine derhal harekete geçilerek düzeltici i lem yapılması ve sonuçtan Kuruma bilgi verilmesi zorunludur. Kolluk birimleri, kurum tarafından gönderilen raporlar do rultusunda yapılan i lemleri ve ayrımcılı ın önlenmesi ile ilgili faaliyetleri de içerecek biçimde hazırladı ı ayrımcılı a ili kin yıllık raporları Kuruma sunar.

GEREKÇE

Kuruma kamu kurum ve kurulu larını denetleme ve ayrımcı olabilecek uygulamalara ili kin düzeltici önlemlerin alınmasını sa lama görevi verilmi tir. Bu çalı maların

yürütülebilmesi için her kamu kurulu unda E itlik Kurumunun muhatabı olacak bir sorumlu bulunaca ı ve Kurumun taleplerinin derhal yerine getirilece i öngörölmü tür.

Kolluk faaliyetinin ihlal edici potansiyeli dikkate alınarak kolluk faaliyetlerinin ayrımcılık yasa ı kapsamında sıkı bir denetim altında tutulması öngörölmü ve kolluk yetkilerinin kullanılması yoluyla ayrımcı uygulama yapılmasını engellemek üzere denetleme, raporlama ve düzeltici i lemlerin yapılması düzenlenmi tir.

Madde 45- Kurum Görü ünün Alınması

Ayrımcılık iddiasına dayanan uyu mazlıklarda yargı yerlerinin Kurumun görü üne ba vurması zorunludur. Kurumun görü ü bilirki i raporu niteli inde kabul edilir.

GEREKÇE

Ayrımcılık alanının özel uzmanlık gerektiren bir alan olması nedeniyle ayrımcılık iddiasına dayanan uyu mazlıklarda yargı yerlerince Kurum görü üne ba vurulması ve böylece bu alandaki bilgi birikiminin yargı yerlerine sunulması hedeflenmi tir. Yargı organlarının ba ımsızlı ı çerçevesinde Kurum tarafından verilen görü lerin yargı yetkisinin kullanımına müdahale te kil etmemesi için bu görü lerin bilirki i raporu niteli inde olaca ı kabul edilmis tir.

Madde 46- Kurum Kararlarının Yayınlanması

Kurumun bireysel ayrımcılık iddialarına ili kin kararları ile kurumsalla mı ayrımcılı a ili kin saptama ve önerilerini içeren kararları Resmi Gazetede yayımlanır. Bu kararlar gerekçeli olarak yazılır.

GEREKÇE

Ayrımcılıkla mücadelenin önemli unsurlarından biri de ayrımcılı a ili kin tespit ve kararların kamuya açıklanmasıdır. Bu nedenle kararların alenile mesi ve ayrımcı uygulamalardan caydırma amacıyla Kurumun bireysel ayrımcılık iddialarına ili kin kararları ile kurumsalla mı ayrımcılı a ili kin saptama ve önerilerini içeren kararlarının Resmi Gazetede yayımlanaca ı öngörölmü tür.

Madde 47- Ayrımcılık Raporu

Kurum tarafından her yıl bir ayrımcılık raporu hazırlanır ve bu rapor Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu ve TBMM Başkanlığına sunulduktan sonra kamuoyuna açıklanır. Bu rapor ilgili TBMM Komisyonlarının çalışmalarını sırasında dikkate alınır.

GEREKÇE

Ayrımcılıkla mücadelede etkinliğin sağlanması için Kurum tarafından her yıl bir ayrımcılık raporunun hazırlanması ve bunun ilgili yerlere sunulması kamuoyuna açıklanması öngörülmüştür. Bu raporun hazırlanması ve duyurulması ile ülkenin ayrımcılık ile ilgili genel durumunun belirlenmesi ve gereken önlemlerin alınması için hedeflerin oluşturulması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Madde 48- İstatistik

Etkinlik Kurumu, ayrımcılıkla mücadele amacıyla hangi alanlarda istatistik toplanacağına karar verir. Bu istatistikler Türkiye İstatistik Kurumu tarafından toplanır.

Madde 49- Gelirler

Kurumun gelirleri şunlardır:

- Kurs, toplantı vb eğitim faaliyetlerinden elde edilecek gelirler
- Yayın ve benzeri faaliyetlerden elde edilen gelirler
- Adli para cezaları
- Genel bütçeden ayrılan pay
- Her türlü yardım, bağış ve benzeri gelirler.

GEREKÇE

Kurumun bağımsız olarak faaliyette bulunabilmesi ve üstlendiği görevleri yerine getirebilmesi için çeşitli gelir kalemleri belirlenerek Kurum faaliyetlerinin bu kalemlerden elde edilecek gelirlerle karşılanması hedeflenmiştir, bununla birlikte Kuruma sürekli bir gelir kaynağı olarak bütçeden pay ayrılması öngörülmüştür.

BÖLÜM IV- GEÇİCİ MADDELER

Geçici Madde 1- Kurulu a amasında, E itlik Danı ma Kurulu tarafından belirlenecek 3 üye, Üniversitelerin en az 5 yıldır faaliyette bulunan nsan Hakları Merkezlerince belirlenecek birer temsilcinin olu turdu u kurul tarafından seçilir. Olu turulan kurul seçilecek ki ilere ili kin ölçütleri belirleyerek ilan eder ve yapılacak ba vurular arasından seçim yapar.

Geçici Madde 2- Bu Kanun uyarınca olu turulan Kurul göreve ba ladıktan sonra, ilk 2 yılın dolmasıyla yenilenecek 1/3 oranında üye kura çekme yoluyla belirlenir. 4. yılın sonunda yenilenecek 1/3 oranındaki üye de kura yoluyla belirlenir ve bu kuraya 2. yılın sonunda yenilenerek göreve ba lamı üyeler katılmaz.

Geçici Madde 3- Bu Kanun yürürlü e girdikten sonra kurulacak ilk E itlik Kurulu öncelikli olarak E itlik Danı ma Kurulu'na alınacak üyelerle ilgili gerekli ilke ve ölçütleri belirleyecek bir yönetmelik hazırlar. Yönetmelik hazırlandıktan sonra E itlik Danı ma Kurulu'nun ilk18 üyesi E itlik Kurulu tarafından belirlenir.

BÖLÜM V- EK MADDELER.

Ek Madde 1 – 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 7. maddesinin 1. fıkrası a a ıdaki ekilde de i tirilmi tir:

Devlet memurları siyasi partiye üye olamazlar, herhangi bir siyasi parti, ki i veya zümrenin yararını veya zararını hedef tutan bir davranı ta bulunamazlar; görevlerini yerine getirirlerken cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, ulusal köken, etnik köken, cinsel kimlik, felsefi ve siyasi görüş , sosyal statü, medeni hal, hem ehriilik, hamilelik, sa lık durumu, engellilik, ya ve benzeri temellere dayalı ayırım yapamazlar; hiçbir ekilde siyasi ve ideolojik amaçlı beyanda ve eylemde bulunamazlar ve bu eylemlere katılamazlar.

Ek Madde 2 - 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin D. fıkrasının ı bendi a a ıdaki ekilde de i tirilmi tir:

1) Görevin yerine getirilmesinde cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, ulusal köken, etnik köken, cinsel kimlik, felsefi ve siyasi görüş , sosyal statü, medeni hal, hem ehriilik, hamilelik, sa lık durumu, engellilik, ya ve benzeri temellere dayalı ayırım yapmak, ki ilerin yarar veya zararını hedef tutan davranı larda bulunmak,